

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Rapport

R63:1978

**Information för
samhällsbyggandet II**

Diskussioner i fyra kommuner

Rune Johansson

Rune Karlsson

Byggforskningen

TEKNISKA HOGSKOLAN I LÖND
SEKTIONEN FÖR VÄG- OCH VATTEN
BIBLIOTEKET

R63:1978

INFORMATION FÖR SAMHÄLLSBYGGANDET II
Diskussioner i fyra kommuner

Rune Johansson
Rune Karlsson

Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 760772-3 från
Statens råd för byggnadsforskning till Bygginfo, Stockholm.

I Byggforskningsrådets rapportserie redovisar forskaren sitt anslagsprojekt. Publiceringen innebär inte att rådet tagit ställning till åsikter, slutsatser och resultat.

Nyckelord:
sambandsbyggande
kommunal planering
information
kurser
utbildning
handikapp

UDK 659.2
711:352
3-056.26

R63:1978

ISBN 91-540-2896-5
Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

LiberTryck Stockholm 1978 855643

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

HANDIKAPPSEMINARIERNA I 4 KOMMUNER; ORD FÖR ORD	5
Handikappseminarium - Nacka 1977-08-30	6
Handikappseminarium - Göteborg 1977-11-24	28
Handikappseminarium - Lycksele 1977-11-17	65
Handikappseminarium - Gävle 1977-11-28	96

HANDIKAPPSEMINARIERNA I 4 KOMMUNER; ORD FÖR ORD.

Vi har velat spegla diskussionen i de olika kommunerna ord för ord för att visa hur situationen, vad gäller handikappfrågorna, är i dessa helt olika typer av kommuner. Många uttalanden speglar mellan raderna bristen på kunskaper och insikter, medan andra uttalanden visar på erfarenheter av konkreta lösningar eller problemställningar. Diskussionernas utveckling och innehåll speglar också i vissa fall den rollfördelning som finns i kommunerna när det gäller kunskaper och ambitioner mellan olika förvaltningsar eller personer.

Handikappseminarium - Nacka 1977-08-30

Kursledare:

Siv Söderberg handikappkonsulent i Nacka. Får du ofta höra att det är ekonomin som hindrar en bättre handikappanpassning av miljön?

Ekonomiska
problem vid
till- och
ombyggnader

Handikappkonsulent:

Det gäller nog i så fall vid tillbyggnader och ombyggnader av de befintliga byggnaderna. Det kan ju bli ganska dyrbart att göra om våra t ex gamla skolor i Nacka. Ofta krävs då hiss och det är ganska dyrt.

Kursledare:

Alla är väl överens om att det är dyrbart att göra den gamla miljön handikappanpassad. Men i nyproduktionen kan man ju knappast finna att det är dyrare att välja en handikappanpassad lösning i stället för en icke anpassad lösning. Ramper är billigare än trappor osv.

Alternati-
va gångbane-
vägar.

Kommunalrådet:

Det där håller jag inte riktigt med om. Ta t ex stadsplaner. Vi hade ett ärende där man ville ha en särskilt iordningsställd gångbana på en av gatorna i ett nybyggt område. Eknäsvägen.

Då är frågan om man ska kosta på de 200 000 kronor som jag tror det kostar.

Det tycker handikapprådet är viktigt. Då säger vårt arbetsutskott (politiska) att vi inte har råd med det utan att de handikappade bör ta en stor omväg på en parkväg som man ska bygga i stället. Men man vet ju inte hur det sedan blir med dem när de ska byggas om.

Exploateringskostn.

Jag anser därför att vi måste få lagliga möjligheter att lägga kostnaderna på exploateringen på samma sätt som man lägger andra kostnader där. Annars kommer vi aldrig att klara handikappanpassningen i de nya stadsplanerområdena.

Kursledare:

Skulle du vilja ha mer bindande krav även när det gäller utformningen av utemiljön så att man inte i varje enskilt fall måste ta ställning till ekonomin utan kan se handikappanpassningen som ett krav som får kosta pengar, precis som många andra samhällskrav?

Kommunalråd 1:

Nu har vi önskemål om åtgärder och vi hörde inledningsvis de samstämmiga politiska ambitionerna. Men vid det praktiska genomförandet är det inte så lätt för då blir det en kostnadsfråga och då skulle man kunna säga att visst behövs den här gångbanan för att de rörelsehindrade och de synskadade ska kunna ta sig fram och då ska vi kunna lägga det på exploateringskostnaden. Men idag ger oss inte gällande lagstiftning den rätten utan istället måste kommunen via skattemedel ta ut det här och det går inte.

Alternativa gångvägar.

Kommunalråd 2:

Jag tycker kommunalrådet gav en ensidig och kanske också personligt färgad bild av det här Eknäsfallet.

Jag håller med om att man ska försöka ta ut alla kostnaderna även dessa ev. överkostnader som handikappanpassningen kan innebära. Det kan ju f. ö. betyda högre standard.

Men här gäller det ju en principiell fråga av andra dimensioner. I detta nya område försöker man sparera kör- och gångtrafiken genom separata gångvägar och då ska väl även rörelsehindrade använda dessa så att man inte får dubbla gångvägssystem. Den diskuterade trottoaren och parkvägen går ju parallellt.

Kostnader

Kommunalråd 3:

för samhällsmålen.

Det är klart att det får kosta. Dagligen hör jag att detta är ett samhällskrav som får kosta. Men då ska vi vara beredda att betala också. Invandrarkraven får kosta, barnomsorgen får kosta. Och snart kommer man upp i det maxtak på 35 kronor i skatt som är aktuellt idag om vi inte prioriterar.

Kursledare:

Handlar det ofta om ett par meter, alternativt kostnader med enorma summor, eller överdrivs kostnadsproblemen?

Kostnads-

Fastighetskontoret:

styrning genom tidig planering.

Det är på det sättet att allting hänger på en totalplanering och det är bara frågan om hur man lägger kostnader och planering i tiden.

Vi ska börja i tid och lägga ner kostnaderna i ett tidigt skede och sedan minska ner den senare.

Vi har konstaterat på större anläggningar i Stockholms kommun och i det stora bolag jag jobbar i, att satsar man tidigt och lägger ner jobb på förberedande planering data och allt så kan man minska ner den totala kostnaden (planering och byggnadskostnader).

Satsar man resurserna i ett senare skede av planeringen så blir det däremot endast en mindre bit som man kan påverka i totalkostnaderna.

Därför spelar det ingen roll om man talar om lite trottoar eller lite parkmark hit och dit. Det är löjligheter i det här sammanhanget.

Byggnadsnämnden:

Jag vill ta upp den diskussion som vi har fört inom en mindre grupp. Vi har bestämt oss för att ta en allvarlig diskussion om var planeringsinsatserna ska göras. Vi menar att det här som fastighetskontoret för fram har en väldigt avgörande betydelse för den totala kostnaden.

Man måste i ett initialskede verkligen operera bort en del av de tungt belastade delarna genom att man har en vettigare utveckling av projekten innan de kommer till utförande. Det här är en kärnfråga.

Sen vill jag ta upp något om intressemot-sättningar.

Hisskrav
i 3-vån.
hus

Genom att man nu måste ha hiss även för trevåningshus så kanske man får bort en hisshöjd som miljö- och boendemässigt är en angelägen nivå.

Det kan innebära att man för att få hissen kostnadstäckt går upp på verkligt stora höjder med byggnaderna och alltså förlorar i miljö på det man vinner för de rörelsehindrade.

Det är en viktig fråga och den intressemot-sättningsproblematiken gäller säkert inom fler områden.

Kursledare:

Man är på departementet ganska medveten om att de nya normerna kan slå ut trevåningshusen. I vissa kommuner diskuterar man t ex att införa två och en-halvplanshus. Har ni konkret diskuterat hur ni ska göra i framtiden med hushöjdsproblematiken?

Effekten av "luddig" lagtext.

Socialkontoret:

Jag slås av hur svårt det är att få fram information. Jag slås också av hur luddig lagtexten förefaller att vara. Det är en hel del gummiparagrafer.

I ett trängt ekonomiskt läge utnyttjar man tydligen gärna den här luddigheten. Och framförs inte kraven med tillräcklig styrka är de inte tillräckligt starkt politiskt förankrade, så finns det risk för att kraven kommer bort, de må vara hur berättigade som helst.

Och nu kan man ställa frågan om en enskild handikappad kan göra sin lagliga rätt gällande någonstans om kommunen uppenbarligen brister i något avseende.

Hushöjd.

Fastighetskontoret:

Beträffande vilken hushöjd man ska bygga. Vi har ju i samband med generalplaneringen ett uttalande här i kommunen att man av miljömässiga skäl ska eftersträva markbostaden dvs i princip max 2 våningar.

Men ibland kommer man fram till att man klarar inte tvåvåningshus överallt, om man vill ha rimliga hyresnivåer.

Bl a genom det orättfärdiga markägandeförhållandet vi har.

Då blir det aktuellt att bygga högre och då kommer miljöaspekter in.

Handikapp-
forskning,
utveckling.

Kommunalråd 2:

Här talar vi om att anpassa ett samhälle så att det passar för alla. När det gäller t ex utemiljön så kan man då som vi har talat om tycka att det är bättre med entrotto- ar med en rännstenskant för synskadade. Vi vill alltså anpassa dagens samhälle till den tekniska nivå vi har nått för att kompensera de olika slag av handikapp som finns. Men hur långt har man kommit för att i bättre omfattning kompensera handikapp? Kan man räkna med att man på den kanten gör land- vinningar så att man kanske kommer i en helt annan situation än vad lagstiftning, byggnormer och annat är tänkt för idag? Om tio år kanske man har helt andra hjälp- medel för döva, blinda och rörelsehindra- de. Hur mycket forskas det egentligen på den här kanten som ju också betyder så mycket för samhällsplaneringen.

Kursledare:

Det pågår ganska mycket forskning. Men det är ett avvägningsproblem eftersom hjälp- medlens utformning är beroende av miljös utformning. Det är ett ömsesidigt beroende. Jag tror inte att man kan kompensera allt med tekniska hjälpmedel. Så långt kommer man nog inte.

Traditionellt har man ju förlitat sig på utvecklingen av handikaphjälpmedel. Det är först de senaste tio åren som man har börjat titta även på miljön. Finns det nå- gon anledning att ändra på den inriktning- en?

Utveckling. Fastighetskontoret:
 Ja, elektroniken kommer kanske att göra att man kan styra en person från ett ställe till ett annat men då får det ju i alla fall inte vara hinder i vägen. Så att det vi gör idag kan aldrig bli ett hinder för den fortsatta utvecklingen. Det är så vi måste se det.
 Annars skulle det ju inte hända någonting i den kommunala planeringen.

Kursledare:

Kan vi slå fast att en för en handikappad anpassad miljö även är bättre för alla människor?

Kostnad för handikappkrav i stadsplan. Kommunalråd 2:
 Jag tror att ska vi kunna förändra någonting här så måste vi sikta framåt och i praktiken blir det de nya stadsplanerna när det gäller den yttre miljön vi måste inrikta oss på och då hindras vi av ekonomiska skäl, som den här vägen.
 Där har fullmäktige beslutat att vi ska ha en trottoar på ena sidan om vägen. Sen tycker man då inom kommunen att det blir för dyrt att fullfölja fullmäktiges beslut och man vill hänvisa de handikappade till en omväg på en parkväg. Och på parkvägarna har vi ju inga kanter för de synskadade. Kontentan blir: kan vi inte klara kostnadsfrågorna i de nya bostadsområdena kommer vi aldrig att klara målsättningen när det gäller handikappspolitiken.

Anpassade gångvägar. Handikappkonsulent:
 Ja, det är ju bra att man försöker lösa det här med parkvägen istället för annat.

Men kan man göra de här parkvägarna användbara för t ex rullstol. Man måste ju försäkra sig om det först. Man kan ju t ex inte ta sig upp för vilka lutningar som helst varken med manuell eller elektrisk rullstol. Sen ska man också komma ihåg att den elektriska rullstolen har en begränsad räckvidd. Ska man göra sådana här vägar handikappsvänliga, alltså lite slingrande, då kan man riskera att de inte kommer hem.

Kursledning:

Om till detta resonemang fogas att gångvägarna kan utformas med olika ytor t ex grus eller med en hårdgjord yta så kommer man in på andra problemställningar än vad vi hittills har pratat om.

Det finns alltså alternativ som inte innebär stora kostnadsskillnader utan mer kräver en viss allmän insikt i och kunskap om utformningsfrågor.

Samhälls-
mål,pla-
nering -
utförande

Stadsarkitektkontor:

Jag tycker den här diskussionen är karaktäristisk för vårt sätt att resonera idag. Vi generaliserar alltid. Vi försöker göra ett samhälle som ska passa en sorts människa och alla ska fungera därefter, men det stora flertalet ligger bredvid. Vi löser inte de här problemen med i, som t ex det exempel vi disutera; antingen att göra en parkväg eller trottoar.

Vad som är viktigt är att man innan man vidtar en åtgärd har bestämt sig för hur man löser de här frågorna och då ska man sedan vara beredd att fullfölja den lösningen man valt. Och då är det som det tidig-

are har sagts att om man har sett ut de här sakerna i början så blir kostnaden of- ta väldigt liten för att göra anpassningar medan man tar diskussionen som i det här aktuella fallet nu, så blir kostnaderna fasligt stora.

Byggn.-
lagstift-
ninge.

Kommunalråd 1 har rätt i att vår byggnads- lagstiftning är väldigt ofullständig när det gäller att få kostnadstäckning.

Nu kan man ju ha den förhoppningen att ef- tersom hela den nya bygglagstiftningen "pajar" tidsmässigt så tvingas man ta upp vissa angelägna frågor isolerat. Men gene- ralisera inte.

Kursledare:

Ni har ju ett stort ansvar när det gäller den tidiga planeringens betydelse. Är ni - numera genomsyrade av ambitioner att be- akta de här nya kraven eller har ni alltid varit det?

Stadsark. kontoret:

Givetvis har kunskapen hos oss alla varit dålig men med ökad kunskap blir planeringen bättre.

Men i den planeringen måste många delta och vår erfarenhet är att många deltar väldigt ytligt i begynnelsen då det är väldigt vik- tigt att alla deltar rejält, för att sedan ställa sig i den här kören när saker bör- jar förverkligas och då tala om hur dåligt det blev.

Vi glömmet också tidsfaktorn. Det vi idag bedömer som rimligt kanske vi om ett antal år tycker är orimligt, därför att vi har förändrat vår inställning till saker och ting. Vissa av de objekt vi sysslar med

kanske från tidig planering till färdigt objekt kan hålla på i 10 år.

De kortaste håller på i 4-5 år.

Gatukontoret:

Det är jag som har skrivit framställningen till kommunstyrelsen och bett om en tolkning.

Vi har två generella beslut i kommunen.

Utformn.
av vägar
enl. ortens
sed.

Det ena har kommunstyrelsen fattat och det säger att vi ska bygga ut våra villagator efter ortens sed och då utnyttjar vi inte hela den reserverade områdesbredden i stadsplanen. Vi bygger bara en vägbana.

Detta är ett generellt beslut.

Det ingår inga gångbanor i den sektionen som är ortens sed.

Sedan har fullmäktige på framställning av handikapprådet tagit upp frågan om Eknäsområdet - när det gällde en av delplanerna. Då har fullmäktige fattat något som jag ser det ett generellt beslut att vi ska bygga gångbanor i våra villaområden.

Kommunstyrelsens beslut strider alltså mot fullmäktiges beslut om man rangerar dem.

Men detta kostar pengar, och vi måste därför ha klarhet i dessa frågor.

Personligen anser jag att man kan ha vilka ambitioner som helst men man kan inte bara säga att det får kosta. Det måste finnas en begränsning någonstans.

Det handlar om hur vi kan utnyttja de ekonomiska ramar som kan ställas till förfogande.

Eknäs är ett bra exempel.

Gångvägar
ekonomi.

Där finns det i den översiktliga planen som sen ligger till grund för de detalj-

planer som vi nu bygger ut. Där finns ett separerat gångvägssystem som betjänar ett betydligt större område. För att nå från de tunga bostadsområdena i trakten till skolan i området. Men man måste göra ett val. Och det är våra förtroende-valda som ska göra det valet. Här har vi ju ett gångbanenät anpassat för skolbarnen. Ska vi använda det även för handikappade eller ska vi i stället avbryta utbyggnaden av skolbarnens separerade gångvägnät. Eller ska just det här området bli så exklusivt att det ska ha både och.

För tio år sedan gjorde man en studie på vad ett differentierat gångvägnät kostar i bostadsområden.

Det var ca 5 kronor per m² tomtmark. Idag är det säkert dubbelt så dyrt.

Kursledare:

Kunde man ha kommit ifrån den här diskussionen om man tänkt igenom detta tidigt i planeringen?

Stadsark.kontoret:

Ja, man har ju tidigare tagit ställning i de här besluten. Kostnaden har uppstått i och med att man tagit upp diskussionen på nytt. Parkvägen är ju delvis redan utbyggd. Däremot var man inte medveten om de här sakerna när man tog de här besluten och det kanske man inte ska beskylla någon för. Dessvärre är det så att vi får kasta oss från den ena konkreta grejen till den andra istället för att ta ställning till hur vi ska ha det.

Förbättr.
lån,
bostads-
anpassn.
bidrag.

Fastighetskontoret:

Jag skulle vilja ta upp en allmän ekonomisk fråga. Det finns ju två sätt att få bidrag till anpassningsåtgärder. Det är förbättringslån och det är bostadsanpassningsbidrag. Förbättringslånet är behovsprövat. Och det är illa, för de gamla som verkligen har behov av förbättringslån, har sin förmögenhet i form av taxeringsvärde i huset. Detta "kapital" hindrar dem att bygga ut med hjälp av lån.

De som verkligen behöver bygga om kan inte få lån.

Beträffande bostadsanpassningsbidraget som har varit 15 000 kr under ett antal år. Vi som vet att kalkyler aldrig håller mer än någon månad undrar hur myndigheterna tänker som gör sådana schablonbelopp.

Dessutom undrar jag. I Stockholm är det normalt med en kostnad av 7-8000 kr för att bygga om en bostad. Men i Nacka går det ofta på 20 000 kr.

Hur handskas vi med dessa ärenden i Nacka? Ligger det på rätt hand, person?

Förmedl.-
organ,
fastigh.-
kontor.

Förmedlingsorganet gör allting från detalj till lån. De kan ju inte följa upp varken priser eller någonting.

Till viss del borde detta ju ligga på fastighetskontoret som jobbar med ombyggnader och dessa kostnader ständigt.

Vi borde jobba med det och förmedlingsorganet med lånehandlingarna.

Hade vi denna organisation i kommunen skulle man kunna klara kostnaderna.

Kursledare:

Principiellt måste väl du tycka att det är positivt med denna grundanpassning av ny-

produktionen som nu krävs för att därmed slippa de här dyrbara ombyggnadsarbetena när människor blir gamla.

Anpassade
skolor.

Skolkontoret:

Beträffande offentlig miljö och skolor i synnerhet. Vi har lärt oss att anpassa skolorna efter de här kraven. Vi har folk med hela tiden i projektgrupper och liknande som uppmärksammar det här. Säkert kommer vi att göra planeringsmissar i fortsättningen. Men det finns en ambition att klara de här frågorna.

Om vi sedan går 6-7 år tillbaka så var det lite halvdant. Det övervägande antalet skolor i Nacka är gamla och de är inte alls handikappanpassade. Nu när vi försöker anpassa dem i första hand för rullstolsbundna elever med hissar och liknande undrar man ständigt hur långt man ska gå i handikappanpassning. Många skolor är halvplansförskjutna lite hur som helst. Det behövs både två och tre hissar även i vissa små, gamla skolor.

Detta blir en avvägningsfråga.

Ska man ha den ambitionen att göra alla dessa helt tillgängliga.

Kursledare:

Görs det något beslutsunderlag som visar vad det verkligen kostar att göra olika grader av tillgänglighet i skolorna?

"Pott" för
anpassning.

Fastighetskontoret:

I fastighetskontoret har vi gjort ett aktionsprogram där vi varje år besiktigar och går igenom. Detta ligger i flerårsbudgeten på ungefär 100 000 kronor om året för just det

- här i alla skolor. Men vi har ju anpassat oss efter den ekonomiska situationen som finns i kommunerna.
- Det finns alltså planering på detta. Det finns även förteckningar på allt detta. Vi gör besiktningar varje år och vi ska snart göra om det igen.
- "Bussning" Men man kanske skulle göra om en skola dit man kör alla rullstolsbundna elever om det är kanske 10 st. Då skulle man kunna göra den helt automatisk och kosta på betydligt mera.
- Men det är väl för radikalt!
- "Ättestupan". Handikappkonsulent:
- Det är jobbigt att bara höra dessa ekonomiska resonemang. Ingen har frågat vad kostar den handikappade i sig själv.
- Vi har ju nu de härmänniskorna i vår miljö, i vårt samhälle. Ska vi återgå till 1800-talet och "pula" in dem på ålderdomshem och institutioner. Det blir mycket billigare.
- "Ättestupan" är också bra.
- Utnyttjandefrekvens av anpassade anordn. Stadsark.kontoret:
- Jag skulle vilja föra in en ny diskussion i gångvägsdebatten som man lätt glömmer bort. Den planering vi sysslar med ska ju förebygga handikapp. Säkerhetsfrågorna får alltså inte glömmas bort i det här sammanhanget.
- Finns det någon undersökning som visar hur frekvent sådana här anordningar utnyttjas? Finns det någon kostnadsanalys som bakgrund till vår nya handikapplagstiftning?

Kursledare:

Det som kostar i den nya handkapplagen är hisskravet.

I övrigt behöver det inte innebära någon kostnadsfördyring. Beträffande hur ofta t ex ramper används så finns det väl ingen utredning.

Stadsark.kontoret:

Man får ju ofta det i sig att de där används ju aldrig.

Kursledare:

Vill du ta upp och diskutera om man ska göra en generell handikappsanpassning eller om man istället ska satsa på punktinsatser dit man samlar de som behöver utnyttja dessa.

Stadsark.kontoret:

Självklart ska vi sträva efter att alla offentliga byggnader ska vara anpassade för de människor som finns hur de än är beskaffade.

Politiska
trätor.

Men mot bakgrund av vad vi hörde från våra rikspolitiker är det ju lite löjligt att vi på det lokala planet ska ha en politisk träta i en handikappfråga där man ju tydligen vill mäta välvilligheter i handikappfrågor i pengar.

Det är inte det det handlar om.

Lyssna istället på vad Siv sa.

Är det möjligt att göra en gångväg så att en rörelsehindrad kan åka där eller för en blind att gå där.

Prioriteringar i samråd med H-kapprådet. Vi har detta fall med våra hundratusen kronor. Låt oss gå tillbaka till handikapprådet som inte hade dessa förutsättningar när man föreslog sin trottoar och fråga om det är rimligt eller om man kan använda pengarna på ett bättre sätt.

Skälighetsbedömningar. Socialkontoret:
Politiska trätör kommer vi alltid att få så länge vi har oklar lagstiftning och det har vi i det här fallet. Och därmed kommer man alltid in på skälighetsbedömningar med olika värderingar i botten. Det finns stora utrymmen för det i den kommunala trätödebatten.

Tillsynsfrågor. Det är ju fråga om små saker många gånger. Du visade förut exempel där det finns redan färdiga lösningar för tillgänglighet men där de inte fungerar.

Underhåll En enkel tillsynsfråga.
Eller t kan gälla en liten omprioritering av snöskottningspengarna så att man kanske plogar upp de gator som gamla och handikappade utnyttjar. Det gäller att hålla de små vägarna i bostadsområdena öppna när det är mycket snö. Underhållsfrågan med andra ord.

Skälig anpassning av skolor. Handikappkonsulent:
Arne Jenvald undrade om man ska ha hissar hit och dit i mycket gamla skolor. Jag tycker inte det. Man ska titta efter vad man ska göra och inte ska göra. Vad man ska anpassa och inte anpassa. Det finns ju skolor som är omöjliga att fixa till eftersom de är byggda så idiotiskt. Man ska lösa saker så rimligt som möjligt. Men man ska inte bussa folk hit och dit.

- Begränsad ambition. Skolkontoret:
Jag undrar om man i en kommun del, alltså i ett begränsat område, kunde ha en begränsad ambitionsnivå, så att åtminstone en skola i sitt område är tillgänglig.
- Hem för utvecklingsstörda. Fastighetskontoret:
Vi har en partikamrat som är bas för ett hem för utvecklingsstörda barn i midsommar-kransen. Han berättade för mig att de vill inte ens åka hem till sina föräldrar över helgen för de vill vara hos sina kompisar på hemmet. Jag tror därför inte att problemet skulle ligga hos de rullstolsbundna. Beträffande hiss, så är det väl inget problem om vi där låneunderlaget ändrat.
- Hiss och lån. Det kostar för ett trevåningshus på 500m² 10 kr/m² år och här sitter vi och pratar om att hyrorna ändå hamnar på 200 kronor med räntesubvention. Har vi inte räntesubvention kostar det 300 kronor idag att bygga. Det är alltså inget problem med hissarna om myndigheterna vill ändra sina lån. Dessutom har vi hittat på ett system som gör att vi kan sätta in hiss i vilken gammal kåk som helst. Vi håller på att göra det i de gamla husen i Aspudden och det fungerar överallt.
- Ambitioner i nybyggnationer. Fastighetskontoret:
När det gäller nybyggnationer anser jag att de här frågorna bevakas mycket väl eftersom handikappkonsulenter sedan flera år ingår i samtliga projektgrupper och kallas till samtliga sammanträden och eftersom hon är mycket aktiv tror jag hon har fått upp förståelsen hos alla som deltar i de här

projektgrupperna.

När det gäller nyproduktionen så tror jag att ambitionerna är väl framme.

När det gäller ombyggnationer så är det frågeställningen och prioriteringsfrågor som har nämnts här.

Som t ex i gamla skolor.

Hur omfattande kommer de här bestämmelserna att vara när det gäller ombyggnad. Det vet vi inte och där verkar det vara svårt.

Ekonomi
politiska
beslut.

Kursledare:

Vill ni ha stöd av de politiska befattningshavarna för att veta var "taket ska ligga" när det gäller ekonomin?

Checklista

Fastighetskontoret:

Ja, självfallet.

Vi har börjat jobba på en checklista på tekniska anordningar för att det är ändå så att oberoende av ambition så missas det på detaljer och därför vill vi ha en checklista på sådana här saker. Det är något som vi kommer att jobba vidare med. Frågeställningen som vi har krigat lite med handikappsidan om, det är t ex om samtliga toaletter i en skola ska göras för rörelsehindrade.

Liftar till scener o liknande.

Hur ska man lösa dess. De är ganska utrymmeskrävande. De förefaller ibland leda till orimliga frågeställningar.

När det gäller pengar har vi ju tagit upp en halv miljon i femårsplanen, alltså 100 000 per år för att förbättra kommunala anläggningar när det gäller handikappanpassning.

Anvisningar för gator.

Gatukontoret:

När det gäller detaljutformningen av gatorna så har vi ju sedan flera år följt de anvisningar som finns. Med akustiska signaler och sänkta övergångsställen o liknande.

Kursledare:

Problemet är väl att det finns väldigt lite på normsidan när det gäller gatornas planering.

Avstängningar, avspärrningar.

Gatukontoret:

Sedan när det gäller utbyggnaden av våra anläggningar så styrs ju vi av övergripande beslut, men det finns en sak som vi skulle kunna förbättra. Avstängningar och avspärrningar vid pågående gatuarbeten, och där vore vi tacksamma om ni kunde hjälpa till att få fram något.

Kursledare:

Många av de kniviga frågeställningarna berör just utformningen av vår gatumiljö. Det finns många erfarenheter runt om i våra kommuner. Skulle ni vilja ta del av deras erfarenheter?

Gatukontoret:

Ja, visst.

Parkkontoret:

Ja, vi jobbar ju nu efter de rekommendationer som finns när det gäller handikappfrågor i de nya områdena.

När det gäller de äldre områdena kan det vara svårare med den topografi som finns. Det innebär ju ganska stora kostnader att bygga gångvägar o liknande där.

Miljöför-
bättrings-
bidrag.

Vi jobbar ju också med de miljöförbättrings-
bidrag som nämndes när det gäller äldre om-
råden och när det gäller äldre skolgårdar.
Vi har, kan jag nämna, ansökan om bidrag inne
för Brantellskolan som nämndes och då kom-
mer givetvis de här pucklarna att försvin-
na.

Kursledare:

Känner ni behov av ett intensifierat samar-
bete med gatan? Ni borde ju nästan alltid
tangera varandras arbetsområden.

Parkkontoret:

Som jag ser det är samarbetet alldeles ut-
märkt. Och jag tror inte att det glappar
någonstans.

En anpassad
skola i var-
je bostads-
område.

Skolkontoret:

Vi har väl antytt en del av problemen och
vi har som målsättning att vi åtminstone
i varje bostadsområde ska ha en skola som
är något så när anpassad även för rörelse-
hindrade elever.

Och vi strävar ju dessutom att öka möjlig-
heterna att elever med olika handikapp ska
kunna vara tillsammans med andra elever
som inte är handikappade. Vi har försöks-
verksamhet med elever som är ganska gravt
hörselskadade som vi driver ihop med lands-
tinget. Rent allmänt är vi öppna för att för-
söka bredda möjligheterna för elever med
olika handikapp att kunna vistas i den sko-
la som ligger närmast.

När det gäller speciella problem har vi kon-
takt med handikappkonsulentsen och hon hjälper
oss med råd och dåd.

Skolkontoret:

Det måste vara viktigt inför SIA-reformens införande att beakta alla de här sakerna. Här kan man önska information från andra kommuner hur de tacklar detta.

Socialkontoret:

Vi har ju förmånen att ha Siv Söderberg hos oss på socialkontoret. Hon gör fina insatser.

Social
påtryck-
ning.

Jag kommer att verka för att såväl jag som vår personal får betydligt mer information i de här frågorna. Och då tänker jag på all personal som jobbar inom socialvården. Jag tror att det här är oerhört viktigt. Jag kommer även att verka för att den här informationen sprids även utanför socialförvaltningen. Och jag kommer att försöka att stimulera handikapporganisationerna till att i olika sammanhang fortsätta ställa krav utan att i alltför stor utsträckning snegla på ekonomin.

Sen hoppas jag också att vi ska få mera tid att ägna oss åt två områden, äldre omsorgsvården och handikappfrågorna. Barnomsorgen har tagit lite för mycket av vår tid.

Mer kun-
skap.

Stadsark.kontoret:

I likhet med socialförvaltningen är vi i behov av ökade kunskaper. Jag tycker också att vi bör intensifiera kontakterna med de människor som kan någonting om de här sakerna, kanske konkret kring de projekt vi arbetar med. Jag skulle också önska att vi fick möjligheter att jobba mer med de planer vi håller på med, de är ganska ofullkomliga.

Och att det här tillsammans ska bilda bättre

beslutsunderlag bland våra politiker. För det är ändå de som får bära det yttersta ansvaret. Men det är vi som bär ansvaret för underlaget och där brister det tydligt idag.

Fastighets-
bildnings-
lagen.

Stadsingeniörskontoret:

Vi sysslar ju på stadsing. bl.a. med fastighetsbildning. Vi bildar då de tomtplatser på vilka de här husen ska stå som nu är aktuella i och med de nya handikappbestämmelserna.

Då kan man fråga sig om man inte också skulle skriva regler i fastighetsbildningslagen eller anvisningar till det här. Som så att säga korresponderar med bestämmelserna i byggnadslagstiftningen.

Fritidskontoret:

Vill vi ha med handikappade att göra? Jag konstaterar att vi har alldeles för dåliga kunskaper om vad det innebär att ha olika slags handikapp.

Tips till
H-kapprå-
det.

Som ett tips till handikapprådet vill jag säga:

Ta fram och inve tera de problem som man vill ha hjälp med att lösa. Man ska väl inte bara nöja sig med att lämna över att få expedierat av gatu, par eller fastighetskontoret, utan man kan göra faktiskt lite information och PR om problemlösningar. Att man kan få in förslag som man till och med kan prisbelöna om det finns någon som bor i kommunen och som har en idé om ett visst problem.

Handikappseminarium - Göteborg 1977-11-24

Kursledning:

Ja, då kan vi starta diskussionen då.

Ja, diskussionen gick het nere vid kaffet och det verkade som de flesta diskuterade handkapp också.

Fastighetskontoret:

Vad jag saknar är att vi här inte har tagit upp lån och bidrag, eftersom det är pengarna som till stor del styr oss på byggherresidan. Det finns inte en byggherre idag som startar ett bygge och lägger på en kostnad som han inte får låna för.

Myndig-
hetskrav
och låne-
frågor

När energinormen trädde i kraft den 1 juli så var det otroligt vad alla på projekterings- sidan (Riksbyggen) fick rita både natt och dag för att få fram handlingar för att slippa att ta hänsyn till normer.

På byggherresidan litar man nämligen inte på att lånemyndigheterna följer upp de här nya normerna som läggs på oss.

Det måste alltså täckas upp på lånesidan annars får man inte igenom nya normer även om välviljan är stor.

Så det är helt klart från byggherresidan att inte en sak lägger man på om man inte får lån för det. Det är svårt ändå idag att få igång byggen.

Kursledning:

Ja, är det likadant nu, att ni ritar som bara tusan för att slippa ifrån handikappbestämmelserna?

Fastighetskontoret:

Helt klart!

Kursledning:

Jaså, men vad är det som kostar när det gäller handikappbestämmelserna?

Fastighetskontoret:

Det kan jag inte uttala mig om, men vi får alltså inte en krona mer idag för att lånemöjligheterna är så dåliga jämfört med produktionskostnaderna.

Myndighetskrav och lånefrågor

Även om myndigheterna säger att de ska följa upp normerna på lånesidan så tror byggherrarna inte på det idag.

Det är egentligen fruktansvärt att alla är välvilliga och uttalar sig positivt men sedan när det kommer till kritan försöker alla slippa.

Kursledning:

Den här aspekten kommer faktiskt fram överallt i alla kommuner.

Men när det gäller handikappbestämmelserna vill jag påpeka inför fortsättningen här, att normalt så kostar det väldigt lite om man gör en byggnad tillgänglig i samband med nybyggnad, men däremot kan det kosta väldigt mycket att göra om den här byggnaden efteråt.

DHR:

Ekonomiska problem med den bef bebyggelsen

När det gäller nybyggnationen så behöver man ju här inte vara så orolig eftersom vi nu har lagen att stödja oss på, men hur ska man komma åt den gamla bebyggelsen så att man där verkligen gör omändringar? Där tror jag att det verkligen rör sig om ekonomiska frågor och där har man vad jag kan förstå ännu inte fått fram något anslag.

Man har ett anslag som visserligen fanns förra året, men som har ökat i år när det gäller

samlingslokaler och det är maximerat till 100.000:- per lokal. Men vad räknas till samlingslokal i det här fallet? Ta t ex en teater.

Kursledning:

När det gäller byggnormerna och de tekniska kraven på olika lokaler så har man väldigt bra definierat samlingssal t ex betr. brandskydd. Men när det gäller lånefrågorna så är det lite mer osäkert. Det ligger på Bostadsstyrelsen. Det kan vi inte svara på idag, eftersom vi inte har förberett lånefrågorna. Men inför kursdagen hoppas vi kunna ta fram lite fakta kring detta.

När det gäller den generella nybebyggelsen så ökar från statens sida kostnaden för att klara vissa krav. Man säger t ex att det ska vara minst 1,2 m mellan parallellställd köksinredning, medan kravet idag är 1,1 m. Men redan idag byggs många lägenheter med 1,2 meters mellanrum, så därför innebär detta inga direkta merkostnader.

Man har gjort en rad sådana bedömningar och kommit fram till att dessa krav inte innebär speciellt mycket i merkostnader totalt.

Men de bidrag och lån man normalt talar om inom handikapp gäller normalt specialanpassningar. T ex när man gör speciella handikapplägenheter och får bostadsanpassningsbidrag för det, man får bidrag för anpassning av vissa arbetsplatser, man får bidrag för utrustning av vissa samlingslokaler o s v.

Det är den typen av stimulansåtgärder som staten satsar på framför allt.

Om vi skulle fortsätta och mjölka lite i nybyggnationen.

När det gäller ekonomin så kan man kanske förutsätta att minikravet kommer att kosta en hel del. Detta har ju de flesta haft klart för sig en längre tid och det har diskuterats ganska mycket. Många anser t ex att vi inte kommer att bygga 3-våningshus i fortsättningen, eftersom hisskostnaden blir för stor, utslaget på de som ska utnyttja huset.

I stället kommer man kanske att satsa på 4-våningshus eller 2-våningshus eller enbostadshus. Har ni funderat något på detta?

Kommunalråd:

Detta är naturligtvis en kärnfråga för dessa nya bestämmelser.

Jag skulle kanske först säga att jag avsluter dessa nya regler helt och fullt och jag tycker att det är riktigt att de kommer.

Hisskravet

Men om lånen inte på något sätt blir fördelaktigare för 3-våningshus än 4-våningshus så måste en kostnad slås ut över färre människor med högre hyror som följd.

Kursledning:

Vad du framför atllt önskar är alltså att lånebestämmelserna kompenseras....

Kommunalråd:

De måste vara differensierade i så fall om man fortsättningsvis vill att det byggs 3-våningshus med hiss.

Kursledning:

Loftgångshus skulle ju i den här aspekten i större utsträckning kunna användas. Då kan ju t o m kanske 2-våningshus kunna göras lönsamma med hiss.

Loftgångshus

Kommunalråd:

I det här landet har vi ju ganska speciella klimatiska förhållanden, vilket ju gör att loftgångshusen kan innebära dåliga kvaliteter speciellt i vissa väderlekstyper.

Kursledning:

Ni har alltså dåliga erfarenheter av loftgångshus i Göteborg?

Kommunalråd:

Vi har inte byggt så många, men där de finns har det funnits risk för kvalitetsförsämringar. Det blir t ex lätt is i gångarna.

Kursledning:

Är det en underhållsfråga att skotta bort snö och is eller menar du att konstruktionen inte klarar klimatbetingelserna?

Kommunalråd:

Klart man skulle kunna ha värmeslingor eller något, jag vet inte riktigt.

Hisskravet

DHR:

I Göteborg har ju de handikappade fått fördelen av att få 5% av all byggnation. Men här kommer låneaspekten in som gör att det är fördelaktigare att bygga 1 1/2-planshus i stället för 1-planshus.

Vi går därför ut och kräver att det ska byggas även 1-planshus. Det vore intressant att höra hur man ser på det.

Kursledning:

Det är första gången jag har hört att man konkret verkligen har avsatt en viss del av bebyggelsen för handikappade.

Kommunalråd:

Det är ett alldeles färskt beslut, sedan någon månad.

Kursledning:

Men det är alltså mer attraktivt att bygga 1 1/2-planshus och därför skulle man inte få den effekt som man eftersträvade med det här beslutet.

DHR:

Det är klart det finns ju fler grupper än rörelsehindrade som kan ta detta till godo men vi tycker att även rörelsehindrade ska komma in i den här bilden. Det är ju främst de som är utestängda från mycket bebyggelse.

Fastighetskontoret:

Loftgångshus

På Riksbyggen har vi faktiskt detta med hiss i "svalgångshus" i baktanken. Vi ritade lite streckprickat och säger att här kan man sätta in en hiss. Inte i 2-våningshus kanske men i 3-våningshus. Det finns alltså med i bilden vid vår projektering idag.

HCK:

Jag tror inte heller att vi kommer att

Loftgångshus

bygga några 3-våningshus p g a dessa bestämmelser, men kanske inte heller 4-våningshus. Utan det blir 2-våningshus alt. så höga hus som möjligt.

Loftgångshusen kan inte vara någon bra lösning på dessa problem eftersom man i dessa endast kan bygga smålägenheter om vi inte gör dem väldigt korta och då har ju meningen fallit bort med dessa. Jag tror att dessa bestämmelser kommer att medföra en väldigt stor förändring av vår stadsmiljö. Det behöver ju dock inte vara någon försämring.

Får jag så ändå gå över till ombyggnadsfrågan när jag nu ändå har öppnat munnen. För nybyggnader har vi ju nu bestämmelser men för ombyggnader finns det ju inga lösningar alls. Och i den här stan där vi har byggt så mycket "landshövdingshus" så är det överhuvud taget inte möjligt att handikappanpassa dessa hus. Det går inte. Varför man istället bygger om dem och för decennier framåt konserverar dessa olägenheter. De kommer aldrig att bli handikappanpassade.

Landshövdingshus

Jag tror att lönemässigt räknar man med att de ska stå i 30 år. Men i själva verket kommer de att stå minst 50 år. Överväger vi detta tillräckligt nog när vi bygger om dessa hus? Är det riktigt att göra så eller ska man riva hela fadderullan?

Kursledning:

Alternativen är alltså gammal miljö för de flesta eller ny miljö för alla.

Kommunalråd:

Det är ett intressant inlägg. Vi har ju i denna kommun en intensiv debatt. Vi har den just nu för Haga. Det är en mycket viktig och bra frågeställning om man ska behålla hus som man inte har tekniska, ekonomiska eller praktiska möjligheter att anpassa.

Men man får ju inte driva den frågan så hårt att man inte kan behålla åtminstone en viss del av denna bebyggelse som vi ju i övrigt tycker är värdefull att bevara.

Hisskravet

När det gäller ombyggnader och hiss så har man ju från myndigheternas sida inte ställt krav på hiss i 3-våningshus och byggnadsnämnden kan ge dispens från hiss även i 4-våningshus om det finns planmässiga och tekniska motiv för det.

Kommunstyrelsen i Göteborg hade igår remissen från Planverket uppe och där vi beslöt att inte gå så långt som Planverket föreslagit. Vi beslöt t o m att föreslå dispens för 5-våningshus, men först efter samråd med hyresgäst- och handikapporganisationerna.

Och det är viktigt att man försöker få in det i den kommande normen. Detta samråd tror jag är viktigt innan byggnadsnämnderna fattar sina beslut.

Normalt kanske byggnadsnämnden ändå tar denna diskussion, men jag tror att det är bra att det skrivs in i normen.

Bef bebyggelse

I Göteborg har vi ju en stenstad och bakgrunden till detta beslut är att om man kan komma överens med berörda organisationer så bör man i alldeles speciella fall, om det finns dessa speciella tekniska

eller planmässiga motiv, kunna spara enstaka höga hus i t ex Vasastan en viss tid.

Kursledning:

Remisstiden gick ju ut den 15 nov. Skickade ni in det här igår sa du?

Kommunalråd:

Det här med remisstid är ju inte alltid så heligt.

Kursledning:

Om jag fattar dig rätt så tycker du att man ska bevara en viss del av den befintliga bebyggelsen för att bevara gamla byggnationer. Men att man sedan skulle göra om resten av bebyggelsen för att den ska passa alla människor.

Kommunalråd:

Ja, det är en absolut målsättning, men sedan finns det naturligtvis en ekonomisk verklighet som vi lever i som kan hindra att man når detta mål.

Fritidsförvaltningen:

Hisskravet

Bland handikappade grupper måste man ju också räkna in barnen som har en så kort aktionsradie. Är det så att dessa bestämmelser tvingar fram en väldigt hög bebyggelse då är det en väldigt olycklig anordning det här.

De undersökningar som har gjorts visar ju hur dessa hus påverkar barnens lek-situation. Man har t ex mycket mindre lektid utomhus om husen är högre än 3 våningar. Och det vore väldigt olyckligt om man

skulle få den effekten.

Kursledning:

Det finns väl ingen som är förtjust i dessa höga hus. Och det finns väl inte några positiva aspekter på dem, förutom ev. ekonomiska. Men under 60-talet har vi ändå även utan handikappbestämmelser fått en hel del av dem.

Vad säger ni på stadsark.kontoret om dessa diskussioner som vi nu har hamnat i?

Stadsark.kontoret, plansidan:

Ja, det är väl vad man känner på sig, det här med 3-våningshusen. Loftgångshusen är ju som någon sa ingen generell lösning på problemet utan det passar ju endast i vissa speciella fall. Och därför kommer det endast i begränsad omfattning. Men jag tror inte heller att husen kommer att dräsa i höjden.

Hisskravet

Vad är ett bra hus? Är 6-våningshus ett höghus?

Ett 6-våningshus är ju ett bra hisshus. Det kanske är något av vad du nyss var ute efter, nämligen en måttlig skala. Men det är väldigt svårt att dra gränsen för var man tappar kontakten med marken. Vi kanske måste kombinera låg- och måttliga hushöjder men ändå värna om den kvaliteten som hissen innebär.

Stadsark.kontoret, byggnadslov:

Vi har ju i Göteborg traditioner med landshövdingshus. Och om man nu inte kan handikappanpassa dessa så vill man ju

Bef landshövdingshus

Arbetsplatser,
tillgänglighet

behålla stadskaraktären genom att komplettera med nya 3-våningshus. Så det vore väldigt synd om dessa hus-typer skulle försvinna helt och hållet genom att man inte kan kompensera med lån och annat. Sedan vill jag ta upp det här med arbetsplatserna.

Reglerna kom ju redan 1971 och vi hoppas på lite anvisningar nu. Tidigare har vi ju inte haft några. Vi upplever ett visst problem. Inte kanske så mycket för nya arbetslokaler, men till nybyggnad räknas ju också tillbyggnad.

Om en liten industri vill bygga till, hur mycket ska man då kräva? Med tanke på småföretagarnas situation.

Detta tycker vi är ett dilemma. Vi vill gärna kräva, men då får man ju ofta synpunkter t ex vid en 2-våningsbyggnad. Då räcker det ju, åtminstone enl. de gamla bestämmelserna med att ha alla funktioner på nederplanet, kontorsrum, sammanträdesrum, personalrum o s v. Men i många fall vid en liten industri så finns arbetsplatserna i huvudsak på överplanet och då säger företagaren att vi kan förbereda för det och vi är positiva till att anställa en handikappad men då får vi anpassningsbidrag och då kan vi sätta in en lyftplatta eller liknande.

Att pressa in kraven på små arbetsplatser i nybyggnad eller tillbyggnad är väldigt kärt idag.

Kursledning:

Ska man se det som ett krav som får kosta.

Att det är en mänsklig rättighet att kunna få jobba. Att det kostar men att det också får kosta. Att det skulle vara ett mänskligt samhällskrav.

Det finns ju idag många samhällskrav på viss standard som vi idag betraktar som helt självklara och som vi utan diskussion betalar för t ex badrum i varje lägenhet. Kan man på sikt kanske få samma syn på vissa handikappkrav?

Kommunalråd:

Det är klart att det måste ta en tid innan dessa nya handikappkrav tränger in i folks medvetande. Jag tror att det är många sådana saker som man inte tänker på och som ni gav exempel på tidigare t ex dessa cykelställ som står vid Postens västra sida, som är till nackdel för synskadade och alla dessa brevlådor. Jag vet inte vilken instans som har hand om det, men någon måste skriva ett brev till handikapporganisationerna som sen skriver ett vänligt brev till posten att de ser till att brevlådor flyttas ned till en höjd som är handikappanpassad.

Brevlådor

Annat som är viktigt är att man presenterar saker och ting på ett konstruktivt sätt, att man säger att så är det och så vill vi ha det. Det är en sak som vi alla bör hjälpas åt med att plocka fram exempel på. Men det bör man kanske från centralt håll hjälpa till med.

När det sedan gäller den lite tillspetsade diskussionen om höga hus, tror jag inte att det blir så farligt. Politikerna

Hisskravet

kommer nog att hålla byggarna i schack. Det blir nog max 4-5 våningshus. För 10 år sedan var jag på en kongress hos SABO. Då byggde man på vissa håll 3 1/2-våningshus i Göteborg, vilket är en förbannelse. Men då presenterade man hyggliga ekonomiska kalkyler för hiss i 4-våningshus så visst går det. Men att det blir färre 3-våningshus i fortsättningen är nog klart.

Kursledning:

Har ni pratat med posten på DHR?

DHR:

Hisskravet

Nej, det är väl en sak som vi ska a på programmet faktiskt. Och just detta med drive-in brevlådor är ett önskemål så man kan lägga på direkt från bilen. Men jag vill också betona att konsekvensen inte får bli den att det blir för höga hus. Och även om det endast skulle bli 2-våningshus vore skrämmande. Aterigen vill jag ta upp frågan om hur man ska anpassa den befintliga bebyggelsen.

Bef bebyggelse

Man kan ju ta det här exemplet som vi hade förut om kommunens egna lokaler som ju är skrämmande exempel på hur handikappade utstängs. Hur ska man få fram medel till det? Det tycker jag är mycket intressant.

Kursledning:

Det har varit väldigt lätt för oss när vi har velat fotografera dåliga miljöer. Det har alltid bara varit att gå till kommunhusen. De är nästan alltid pampiga

och pråliga men enormt otillgängliga.

I en kommun som vi kommer till så har man beviljat fastighetskontoret ett visst anslag där man säger att under nästa år så får ni en viss summa pengar för att göra den befintliga miljön succesivt mer tillgänglig.

Sedan är det upp till fastighetskontoret att eventuellt i samråd med handikapporganisationerna bedöma vad det är som är mest angeläget. Det finns alltså ett visst utrymme för förbättringar.

Gatukontoret:

I Göteborg har vi faktiskt ett sådant anslag för den yttre miljön, för gatumiljön.

Anslag för anpassning av gator

Vi håller nu på att göra övergångsställen tillgängliga både för synskadade och rörelsehindrade.

Vi får ett anslag på 200 000:- varje år, några år framöver.

Det räcker åtminstone till en hel del sådana här småjusteringar. Vi gör upp förslag på sådana i samråd med handikapporganisationerna t ex Gulli Kolström.

Kursledning:

Hur löser ni de problemen, för både rörelsehindrade och synskadade?

Gatukontoret:

Ja, vi gjorde helt enkelt så att vi busade tillsammans representanter för både rörelsehindrade och synskadade. Vi bad dem att bestämma sig för vilken höjd vi skulle ha på kantstenarna och vi har

Kantstenarna

kommit överens om 4 cm, och detta bygger vi efter, både vid nybyggen och ombyggnader.

Kursledning:

Klarar du 4 cm utan vidare (G.K. är rullstolsbunden). Rune och jag har försökt men det var mycket svårt.

DHR:

Det var med en viss tveksamhet. Men vi såg det så angeläget att komma fram till en kompromiss. Och eftersom de synskadade inte kunde tänka sig en lägre kant så blev det så.

Kantstenarna

Vi gjorde en hel del försök och fast jag är ganska armsvag så klarade jag det, och jag tror att det finns rätt få elektriska rullstolar som inte klarar det. Men helst hade vi sett 2 cm:s kant. Det vet jag att man försökte få igenom i Stockholm. Jag vet inte hur det gick.

Kursledning:

Där har man enats om 4 cm.

DHR:

Sen är det frågan om hur man kan hålla dessa 4 cm eftersom det blir förändringar hela tiden i miljön.

Kursledning:

Ni vill väl gärna att man asfalterar om gatorna lite då och då? Det här med de 200 000:-kronorna var intressant. Finns det inte motsvarande för byggmiljön?

Gatunämnden:

Får jag anknyta till dessa 200 000:- kronorna. Vi är ju i Gatunämnden beroende av stadsbidrag för vissa anläggningar. Och där är vägverket väldigt byråkratiskt och säger att det här får ni stadsbidrag för och det här får ni inte för.

Stadsbidrag för
gatuanpassning

Och just nu har vi i dagarna skickat ett förslag om hur vi vill ha stadsbidragen fördelade här i kommunen. Och där har man från kommunstyrelsen sagt att även sådana här saker måste lyftas fram och bli stadsbidragsberättigade. Men de som sysslar med de här bidragen har sagt att så små poster sysslar man inte med så det är ett väldigt byråkratiskt motstånd där.

Om kommunen anslår 200 000:- kronor så borde staten anslå minst dubbelt så mycket eftersom de har överansvaret för våra vägar och trafikleder. Sen blev det kanske fart på dessa frågor.

Vidare tycker jag att det här med Postverket var bra för de kräver att t ex villaägare ska sätta sina lådor på ett exakt avstånd.

Då skulle man ju kunna kräva saker av dem.

Kommunalsråd:

Det är klart att det här med postlådorna kanske inte är så där helt enkelt med tanke på brevbäraren och barnen.

Stadsbidrag för
gatuanpassning

Sedan det här med bidraget. Där har kommunstyrelsen sagt till vägverket att det är höjden av byråkrati att bara för

att en summa är liten så skulle man inte få stadsanslag för den. Det är groteskt. Därför att då skulle det kosta så mycket pengar att kontrollera huruvida det är sakligt berättigat att få det anslaget.

Kursledning:

Vad säger ni annars om en pott för att göra om den befintliga byggnadsmiljön?

Fastighetskontoret:

Bef landshövding-
hus

Det finns två typer av dessa landshövdingshus. De riktigt gamla. De tycker jag skulle rivas. Man kanske skulle ha kvar något enstaka för att titta på, men de andra blir det aldrig möjligt att göra någon vettig miljö av.

Men sedan har vi ett väldigt stort bestånd av dessa landshövdingshus som nu är åtgärdade och ska stå i minst 30 år och vi har framför oss en stor del som ska åtgärdas. Och dessa hus som är av senare datum kan man ju bara inte ge sig på och riva, det skulle bli en storm utan like. Socklarna är höga, det finns trappor. Jag tycker det är synd att folk som har rörelsehinder inte kan bosätta sig i dessa senare hus. Och det som kanske är värst är att man inte heller kan bo kvar om man skulle bli rörelsehindrad. Men jag tror inte att kommunen någonsin får så mycket slantar att de kan åtgärda detta på ett riktigt sätt.

DHR:

Bef bebyggelse

Ingrid Jussil tog just upp detta att äldre ska kunna bo kvar i sin invanda miljö. Och hon sa nästan lite vårdslöst

att vi måste göra något åt våra 30- och 40-talsområden. Och då undrar man verkligen hur detta ska göras i praktiken när en som sitter i bostadsdepartementet säger att det ska göras.

Fastighetskontoret:

Ja, det är alltid lätt att säga saker men det är en annan sak när man räknar på det. Och här tror jag att det rör sig om väldigt mycket pengar, och pengar som kommer sist fram. Jag tror därför att de aldrig kommer fram.

Kursledning:

Det finns ju en hel del byggnader i övrigt som de rörelsehindrade gärna vill komma in i t ex samlingslokaler, offentliga lokaler, kommunens lokaler osv. Finns det ingen möjlighet att ge lite pengar för att rusta upp dessa för att göra de tillgängliga i samråd med handikapporganisationerna?

Kommunalråd:

Det pågår. Jag nämnde förut posten som nu håller på att göra en handikappentré. Stadsteatern har också löst frågan hyggligt med handikapptillgänglighet. Det pågår nu en väldig diskussion om hur man ska ordna förhållandena på Götaplatsen. Hur man ska få bort raggarna. Då vill man göra vissa avstängningar och då säger stadsteatern nej till det bl a av det skälet att det skapar problem för de handikappade. Där har vi två motstående krav.

Dessa två saker skulle jag vilja ha som

Tillgänglighet
allmänna lokaler

Samråd handikapp-
organisationer -
kommuner

signum att det pågår en utveckling mot en succesiv förbättring. Men här är det också viktigt att man får ett samspel mellan handikapporganisationerna och myndigheterna och där bör väl båda parter känna viss skuld till att det inte har blivit så bra dialog som man skulle önska.

Man kan säga det att politikerna och myndigheterna är väl lyhörda för de problemen. Och jag måste säga att den första diskussionen jag var med på, när vi planerade den här träffen, den gav för mig väldigt mycket och jag har fått veta en hel del idag också och jag tycker att det är bra att politikerna får komma med i sådana här sammanhang och träffa problemen konkret så att säga samt att tjänstemännen i förvaltningarna som jobbar med dessa saker får vara med på sådana här överläggningar tillsammans. Sedan har vi ju ett handikappråd. Det är ingen som har nämnt någonting om det. Hur fungerar det i den här kommunen? Har vi den rätta organisatoriska uppläggen för rådet eller ska man tänka sig något annat? De jag pratar med säger att det inte är särskilt bra. Men jag vet inte, jag har inga kontakter.

KHR

DHR:

Samhällsdelegation

Det har ju varit så i den här kommunen att det har funnits en samhällsplaneringsdelegation som har suttit sedan många år tillbaka. Det är alltså ett samarbete som pågår mellan handikapporganisationerna och vi försöker ha kontinuerlig kontakt med de som planerar.

Vi granskar då också en hel del planeringar som vi tycker är speciellt angelägna för oss. Tyvärr har vi inte kunnat åta oss att vara remissorgan eftersom vi har ansett att det skulle innebära för stor arbetsbelastning och att man inte skulle klara det helt enkelt.

Där har vi också hjälp av den tjänst som finns som Inger Örnmark företräder på socialförvaltningen, vilken också tipsar oss om angelägna planeringar som vi kan gå in i och se i detalj på.

Så jag vill väl säga att de kontakter som har varit har jag upplevt väldigt positivt och ett samarbete har definitivt funnits.

Nu har jag under debatten kanske låtit lite väl negativ eftersom det har kommit att handla om det som kommer, om de förändringar som måste till. Men mycket är ändå gjort t ex vid Storan där man satt in en hiss, men det finns så väldigt mycket mer att göra.

Det pågår just nu en utredning om hur DHR ska jobba och den kanske kan leda till att det blir mer effektivt.

Kursledning:

Det bästa exempel vi har fått idag är ju kantstenarna, men frågan man ställer sig när det gäller gångvägar etc, har man motsvarande kontakter för att lösa upp de knutar som cykelfällor och bommar t ex kan utgöra.

Gatunämnden:

Driftschefen på gatukontoret som har ansvaret för detta sitter med i det här

Tillgänglighet
allmänna lokaler

handikapprådet och har därför denna direkta knytning.

Gatukontoret:

Det är ju fint med handikapprådet. Men det finaste är ändå den direkta kontakt som tjänstemän kan ha direkt med handikapporganisationerna. Man behöver inte gå via handikapprådet.

KHR

De kontakter vi har på gatukontoret har vi direkt. Vi behöver inte gå genom något råd och jag tror nog att handikapprådet här i Göteborg inte kanske spelar den roll det gör i andra kommuner.

DHR:

Jag vill bara säga det, att det nog beror på att den här samhällsdelegationen har varit ganska effektiv och du frågade om ett samarbete pågår och om vi försöker komma in i aktuella planeringar och få titta på aktuella planer.

Samråd handikapp-
organisationer -
kommuner

Ibland upplever vi att vi inte har så stor möjlighet att påverka den stora planeringen. Det har vi bl a råkat in i när det gäller Oxkroken, att det kan vara svårt att påverka på det sättet. Det gällde t ex ett servicehus för äldre som vi ville ha placerat på ett annat sätt.

Men sedan har vi då den kontakten med stadsbyggnadskontoret att man får följa upp det rent planmässigt. Och det tror jag att ark. Bellman här kan vittna om. Vi har haft stor kontakt.

Stadsbyggnadskontoret:

Ja, den frågan har vi haft uppe till

diskussion.

Vi har ju inga regelmässiga kontakter. Men vi får på det sättet ytterligare kunskap. Vi ser det som något positivt.

Kursledning:

Nu börjar det bli väldigt positivt och det börjar fungera i alla riktningar!

Stadsbyggnadskontoret:

Vi har alltså inte etablerat någon regelmässig kontakt utan det här har varit i väldigt speciella fall som t ex i Oxkroken. Det finns säkert andra områden där man inte har kontakter.

Kursledning:

Där kontakten finns så fungerar det alltså bra men där den inte finns så kan det bli hur som helst eller..?

DHR:

Det är alltså väldigt mycket som är på gång i en så här stor stad och där räcker vi arbetsmässigt inte till alla gånger.

Det händer att vi ser i tidningarna vad som är på gång och därefter försöker vi ta de kontakter som vi tycker är angelägna. Givetvis skulle det tas i större utsträckning men vi hoppas att vi i fortsättningen ska få större möjligheter.

Kursledning:

Risken är väl att ni då kommer in lite väl sent. Ni läser i tidningarna, sedan rusar ni dit och åtgärdar en del, men vi

Samråd handikapp-
organisationer -
kommuner

har väl funnit genom våra diskussioner att man helst ska komma in i ett så tidigt skede som det någonsin går i en planering med de här frågeställningarna. För i det läget är det ganska lätt att fixa till det här och det behöver inte bli dyrt eller komplicerat att klara av problemen.

Men hur man ska kunna komma in i det här allra innersta rummet i planeringen? Det har vi ännu inte fått klart för oss hur det ska gå till. Men det är någonsans hos stadsark. det börjar ta form i kommunens programskrivningar. Det är dit in man på något sätt ska nå. Har ni något tips om hur man ska kunna få nyckeln dit?

Kommunalråd:

Jag är glad att de negativa uppgifter jag fått om handikapprådet tydligen varit felaktiga och att det fungerar väldigt bra.

När det gäller Oxkroken, det känner Bellman och till, så finns det två speciella damer som är handikappade och som har lagt ner väldigt mycket möda på att man ska handikappanpassa.

Dom har nästan gjort det till en livsuppgift och det är roligt att man engagerar sig på det sättet.

Får man nu normer spikade så jobbar ju tjänstemännen på stadsplan och stadsark. utifrån dessa och på det sättet har man ju samma målsättning, samma inriktning som handikapporganisationerna. Där behöver ju då inte finnas någon motsättning utan det bör ju flyta ganska na-

Tillgänglighet
allmänna lokaler

turligt att i förutsättningarna för ett planarbete där ingår det att det ska vara handikappanpassat.

Vi får alltså inte utgå från dagens problem och fråga hur ska vi lösa det i framtiden. I morgon då sköts ju det här relativt automatiskt genom att alla arbetar för en handikappanpassad miljö i de nya planerna.

Problemen är ju hur man ska kunna lösa detta i den befintliga bebyggelsen. Jag kan inte se att kommunerna ska gå in och lägga pengar till affärer, biografen och sådant att de ska bli handikappanpassade.

Det måste vara en statlig angelägenhet. För annars blir det ju ojämnt fördelat i olika kommuner beroende på deras ekonomiska situation.

Det måste ju vara uniformt över hela landet.

Kursledning:

För byggnaden och tomten har man ju nu konkreta normer som myndigheter och andra måste rätta sig efter. Men för miljön utanför tomten i t ex stadmiljön gatumiljön där finns det ju inte alls samma typ av normer. Tycker du att det vore bra om man bestämde kravnivåer även för den miljön och att man också fick ekonomiska medel att förverkliga det också?

Kommunalråd:

Ja, det tycker jag vore en väldigt bra lösning.

Kursledning:

Men det vore ju att tumma på det, det kommunala planmonopolet, den kommunala självbestämmanderätten att få själv planera sin kommun.

Kommunalråd:

Nu tänkte jag närmast på att man skulle anslå pengar för att t ex anpassa en biograf.

Kursledning:

Men det är ju bara en del av problemet. Resten av problemen finns ju i hela utemiljön som sådan.

Kommunalråd:

Om man ska anslå 200 000:- eller 400 000:- som nu till gatan, det är väl en kommunal angelägenhet i och för sig. Det kan inte vara något problem. Men det vore inget fel om man skulle få statligt bidrag för det också.

Gatukontoret:

Anslag för anpassning av gator

Att teater och biografer handikappanpassas är ju gott och väl men även gatan utanför måste ju på motsvarande sätt göras anpassad. Vem ska betala det, kommunen eller teatern?

Kommunalråd:

Antingen ska man ha normer som ger kommunen skyldigheter eller teatern skyldighet eller också ska man ha ett statligt bidragssystem som gör att det blir uniforma förutsättningar över hela landet när det gäller handikappanpassning.

Antingen det ena eller det andra.

Gångvägnätet

Stadsbyggnadskontoret:

Om man ska ha bindande normer även för den andra biten? Vi har ju riktlinjer för hur gångvägar och annat ska utformas med tanke på att det t ex ska vara riktiga lutningar. Men det är ett väldigt stort bekymmer.

Om man ser på Göteborg så är det väldigt kuperat och man kan anpassa inom vissa bitar men det är väldigt svårt, även med krav, att anpassa vägen och gångvägar till dessa lutningar.

Det är alltså ett praktiskt problem som vi ser som mycket besvärande.

Gatukontoret:

Om vi tittar på Bergssjön. Vid Rymdtorget har vi hissar som går så här. Vi har också en ramp som går upp. Men de är ju nästan omöjliga att åka i eftersom för det första så går de mycket sällan för det andra är det där förfärligt mycket bråk och oväsen. Så man kan fråga sig om man ska bygga i sådana områden som skapar sådana ne-
gationer inte bara för handikappade. Det här är ett jätteproblem.

Kursledning:

Vad säger du som är rullstolsbunden och får prova på de här problemen dagligen?

Socialförvaltningen:

Jag tycker att man kan börja med att fundera på vilka krav man ska ställa

på utemiljön.

Man måste komma överens där med de olika handikappgrupperna vad man ska ha för typ av krav.

Men jag har svårt att ta ställning till om normerna ska vara absolut bindande eller inte. Det är till stor del en kostnadsfråga. Det är givet att jag skulle vilja ha det.

Kursledning:

Ett anpassat gångvägnät brukar ofta innebära längre gångvägar.

Det blir serpentinslingor för att klara lutningarna. Det ska till bänkar för gamla och rörelsehindrade.

I Nacka där vi hade motsvarande diskussion där fick vi en ganska stor diskussion just om de här problemen. Man hade där i kommunen haft många konflikter och diskussioner. Har ni haft många konkreta fall som har föranlett diskussioner, ekonomiska avvägningar, ställningstaganden när det gäller gångvägnätet?

Gatukontoret:

Nej, inte så där.

DHR:

Et exempel är övergången vid Söderhamngatan. Det var fråga om en trappa eller om man skulle göra en ramp.

Gatukontoret:

Ja, vid Trulskabron ja. Där ska vi faktiskt bygga en ramp om vi hinner i år eller i början på nästa år.

DHR:

Vi kommer naturligtvis med önskemål men man kan ju inte få allt eftersom det endast rör sig om 200 000:- kr/år. Därför har vi sett det angeläget att få innerstan framförallt att fungera för rullstolsbundna. Bara det kräver ju en hel del.

Sedan skulle jag bara vilja klara upp ett litet missförstånd.

KHR

Att KHR skulle ha fungerat bra.

Kommunalråd:

Ja, jag drog den slutsatsen ja.

DHR:

Nej, KHR har i de här frågorna inte haft speciellt mycket med det här att göra.

Utan det har varit den här speciella samhällsdelegationen.

Och det har gjort att KHR inte har befattat sig så mycket med de här frågorna.

KHR

Men det är möjligt att det skulle kunna bli ett organ som blev ett pådrivande organ i större utsträckning än vad det hittills har varit.

Kursledning:

Har ni några mer som är med i KHR?

Stadsark.kontoret, byggn.lov:

Jag har varit med en gång i tiden när byggnadsnämnden hade tjänstemän där men nu är det politikerna och nämndledamöterna som sitter där. Det var för att man då ville ha synpunkter på

handläggningen av ärendena. Varför man inte kommer in i den byggnaden och sånt där. Det var väldigt nyttigt. Men även om vi får normer och anvisningar och sådant där, så vet vi av erfarenhet att de inte kan täcka upp alla praktiska fall. Rätt som det är så hamnar man i en situation där rampen blir 1:10 det finns inget val. Vad gör vi då?

Räcken eller värmeslingor, vad är bäst? Göran och jag stod inför det problemet i Lövgärdet en gång. Att det finns en instans, en samhällsdelegation eller något till vilken vi kan vända oss för att få hjälp när normerna inte räcker till det tror jag är väldigt viktigt.

Samråd handikapp-
organisationer -
kommuner

DHR:

Jag kan säga då att jag har en känsla av att det har brustit även från vår sida när det gäller att gå ut och nå alla, och det är ofta ett virrvarr många gånger för vår del att veta vilken instans man ska vända sig till för olika frågor.

Samråd handikapp-
organisationer -
kommuner

Vi har därför många gånger tänkt på att ha en riktig information med stadsark. och övriga berörda parter och det har kanske falerat den delen hittills. Sedan tycker jag att det du sa, det här att komma in så tidigt som möjligt. Det stämmer verkligen.

Kursledning:

Du, Gulli, verkar väldigt aktiv i de

här frågorna. Du är rörelsehindrad själv, men hur blir det för din del med alla andra handikappgrupper. Hur har ni det med de hörselskadades problem t ex i den här kommunen? Finns det någon snedfördelning mellan de olika handikappgrupperna.

Att det finns en viss diskussion mellan syn- och rörelsehindrade har vi märkt i debatten. Men annars?

DHR:

I den här samhällsdelegationen som jag pratade om ska alltså ingå en representant för varje handikapporganisation. Tyvärr har det den sista tiden varit så att vi inte haft någon företrädare för de hörselskadade med, delvis beroende på att de inte själva har ställt upp med någon representant. Nu ligger detta främst på HCK och jag är från DHR. Men tanken är att vi ska ha ett samarbete och att alla ska vara representerade. Men det är klart att visst är jag mer observant på de rörelsehindrades problem eftersom det står mig så nära, men jag har försökt att sätta mig in i de andra handikappgruppernas problem eftersom jag har sysslat mycket med de här frågorna.

Kursledning:

Det blev aldrig något svar på din fråga om 1 1/2-planshusen. Vi kan väl ta upp det igen. Man har alltså tagit ett positivt beslut att avsätta 5% av småhusproduktionen åt de handikappade.

1 1/2-planshus/
1-planshus

Men sedan byggs det 1 1/2-planshus för att det är mer attraktivt ur andra synpunkter.

Vad ska vi göra åt det?

Kommunalråd:

Jag vet inte. Det kanske är lånebestämmelserna som är felaktiga så till vida att de premierar 1 1/2-plans i stället för 1-planshus.

Är det så får man väl justera det statliga lånebestämmelserna.

DHR:

Eftersom fastighetsnämnden tog det här beslutet så kom frågan upp vem som skulle verkställa det här beslutet. Så att vi har nyligen gjort en skrivelse till byggnadsnämnden som vi trodde var den instans vi skulle vända oss till. De som har hand om planeringen av de ytterområden som det är mest aktuellt att bygga småhus på.

Jag tror vi ställde den även till fastighetsnämnden och kommunstyrelsen för säkerhets skull.

Men jag vet inte heller om det är en lånefråga eller vad det är. Det hoppas jag kommer att utredas.

Fastighetskontoret:

Jag kan nog svara på det för när det gäller 1-planshus kontra 2-våningshus så är 1-planshuset bättre. 1 1/2-planshuset har blivit en grej att växa i. Byggarna har det önskemålet att ha den här inredningsbara vinden. Men låne-

1 1/2-planshus/
1-planshus

1 1/2-planshus/

mässigt har det ingen större betydelse.

Däremot har man sett att man gör källarlösa hus och det visar sig att där styr lånen detta.

Kommunalråd:

Då är det alltså inget hinder att tillgodose de handikappades önskemål om 1-planshus.

Kursledning:

Jag skulle så vilja att de olika nämnderna och intressegrupperna här nu väldigt kort sammanfattar vad ni har för målsättning, program och ambitioner inför fortsättningen.

Byggnadsnämnden:

Det är ju klart att byggnadsnämnden har den ambitionen att skapa förutsättningar för en så handikappanpassad miljö inom ramen för vad som kan anses vara mänskligt ur ekonomisk synpunkt. Det är en klar och entydig ambition.

Fastighetskontoret:

(Gick just....)

Fritidsförvaltningen:

Vi har ju många problem olösta i gamla anläggningar där det inte fungerar ordentligt det är helt klart.

Det är mycket en brist på ekonomiska möjligheter att realisera.

Sen finns det ju en rad mindre problem som borde gå att lösa. En fråga som vi inte har berört här idag men som jag

nog tycker att man borde ta upp är frågan om hur man ska få alla som sysslar med sånt här, planerare och andra, att kunna göra rätt.

Ta arkitekter och andra som ska rita hus. De kan inte de här sakerna. Där ligger en stor del av problemet. Vi kan ju få råd men så kan man ju inte hålla på med allt.

Gatunämnden, gatukontoret:

Vi är ju den enda förvaltning som har ett årligt anslag för att göra handikappförbättrade åtgärder. Det kommer vi också att fortsätta med. Vi hoppas ju på stadsbidrag!

Normerad utemiljö

Vi vill fortsätta att förbättra miljön, vi vill också bygga mer anpassat än vad vi gör idag. Vi bygger inte så anpassat idag heller. Dels för att det inte finns några anvisningar, några bindande anvisningar. Det finns bara antydningar om hur man ska göra. Och det är en brist, det är ingen tvekan om det.

Kursledning:

Känner ni behov av att ha kontakter med andra kommuner i landet. Överallt sitter man och funderar på samma problem men man har väldigt lite utbyte över kommungränserna.

Gatukontoret:

Interna anvisningar

Vi har själva satt ihop en liten anvisning för de handikappade eller rätare sagt vi har sammanställt de syn-

punkter vi har fått från de handikappade i en liten skrift att dela ut till projektörer och andra.

Skolförvaltningen:

(Gick nyss...)

Sociala centralnämnden:

(Gick nyss...)

Socialförvaltningen:

Vi arbetar på och försöker tyda de anvisningar som finns, det är där problemet finns för oss.

Kursledning:

Är det problem med att handikappproblematiken ligger dels på den sociala sidan och dels på den byggnadstekniska sidan?

Socialförvaltningen:

Vi har löst det så här i Göteborg, att vi på den sociala sidan får granska handlingarna för att inte bara få tekniska synpunkter utan även att få den sociala kopplingen.

Kursledning:

Vi har tittat lite på de enkäter som handikapputredningen startade 1966. För 10 år sedan så frågade man exempelvis efter synpunkter på om nuvarande organisation är tillräckligt för tillfredsställande handikappvård!

Och där svarade man för 10 år sedan i Göteborg, att den är inte tillräcklig. En handikappkonsulent skulle behövas

Ritnings-
granskning

Handikapp-
utredning -66

inom socialförvaltningen. Åtgärder som planeras är att ett särskilt handikappregister skulle erfordras. Hur ligger frågan idag? Inger är du handikappkonsulents man talar om.

Socialförvaltningen:

Nej, och vad är det för register?

Alla?

Ja, vad är det för nåt?

Någon:

Det var väl en guide som man skulle ge ut som visade vilka lokaler som var tillgängliga.

Kursledning:

Nej, det tror jag inte, utan ett handikappregister i den här meningen tror jag är en förteckning över vilka handikappade man har och vad deras behov är så att man vet om det.

DHR:

Däremot har man fått en väldigt fin handikappärm där man kan slå upp diverse saker, om vart man vänder sig och så. Den talar om vilka förvaltningar man vänder sig till i olika frågor. Och jag tror inte den har sitt motstycke i någon annan kommun. Men däremot när det gäller guider så finns det gjort ett arbete från socialförvaltningen där man har sammanställt hur olika lokaliteter och så är utformade men tyvärr så fungerar den inte.

Handikapp-
guide

Handikapp-
guide

Ett tag så fanns det ett speciellt telefonnummer man kunde ringa och få svar och man bedömde det så att en skriven guide snabbt skulle bli väldigt inaktuell.

Men jag tycker att det nog är en fråga vi snart bör ta upp igen.

Kursledning:

Men när det gäller registret så frågar man t ex om fortlöpande registrering av handikappade.

Men där sägs att särskilt register finns ej men att det skulle erfordras.

DHR:

Vad skulle man då registrera. Det måste ju ha ett speciellt syfte då.

Kommunalråd:

Jag fattar inte ett dugg varför man ska ha ett speciellt handikappregister över handikappade. Om vi har en handikappanpassad miljö så behövs ju inte det.

Men vad man skulle vilja ha är en specificering av önskemålen som är de största problemen idag för de handikappade.

Ett register av vad som borde ordnas för handikappade i t ex city, det vore bra. Men ett annat förstår jag inte.

Kursledning:

Det tankesättet bevisar hur utvecklingen har gått framåt bara under de senaste 10 åren.

DHR:

Jag skulle väl bara önska att man tänkte på att miljön blir vänligare för alla människor ur gemensamhetssynpunkt.

Det glöms ofta bort.

TACK!

Handikappseminarium Lycksele 1977-11-17.

Kursledning:

Du undrade om man har räknat på vad normerna kostar?

3-planshus
hiss

Brandmyndighet:

När man genom brandsyn ute i samhället ser på handikappfrågorna kan man fråga sig om det inte blir bättre att bygga enplanshus i framtiden. Med de nya bestämmelserna blir det ganska betungande att bygga 3-planshus.

Kursledning:

I ett 3-våningshus blir det dyrt att sätta in en hiss för 50 000:- och fördela kostnaderna på 6 lägenheter. Hur pass mycket det kommer att slå på hyran det beror naturligtvis på hur lånen ser ut.

Många misstänker att 3-våningshusen inte kommer att klara av detta utan att det kommer att bli antingen 2- eller 4-våningshusbebyggelse. Det är nog ganska stor sannolikhet för det.

Men i och med det så har man fått en större andel bostäder, som blir tillgängliga för människor som är gamla och handikappade.

Man kan ju vara låst i traditionellt byggande också. En hustyp som jag tror man skall fundera mycket på i det här sammanhanget är loftgångshusen.

Man har gjort loftgångshus och satt in hiss i det och fått det ekonomiskt försvarbart, därför att man kan "serva" en mängd lägenheter med en hiss.

Stadsarkitektkontoret:

Det här med diskussioner om loftgångshus

Loftgångshus	<p>tycker jag är intressant. Man kommer ju in på en del problem vid byggande av loftgångshus, speciellt när man bygger i norra Sverige där det är snö, blåst, is och halka. Men det är ju meningen att få ett så stort underlag som möjligt för hissen. Men innan jag fortsätter skulle jag vilja säga att jag hoppas ni dokumenterar era overheadbilder i någon stencil eller liknande.</p>
Information, normer	<p>Jag tycker de var väldigt bra och de vore mycket användbara när man vill redovisa frågeställningar, göra redovisningar eller hålla anvisningar.</p>
Kostnad, nybyggnation	<p>Det är den typen av information man saknar i normskrifterna. I byggnormen är man t ex så väldigt korrekt och formell i redovisningen, man skulle kanske vilja efterlysa lite mer provocerande bilder som redovisar problemen och frågeställningen.</p> <p>När vi diskuterar hela den här biten är det ju med nybyggnader inte några större bekymmer. Där är inga stora kostnader, det är en dörrbredd på en decimeter, det är ett litet utrymme vid sidan av dörren, hygienutrymmen osv. Där behöver det inte bli några större problem.</p>
Kostnad, ombyggnad	<p>Det kommer att vara problem under övergångstiden innan byggproducenter och husfirmor och katalogfirmor hunnit anpassa sin produktion till de nya kraven.</p>
Kostnad arbetslokaler	<p>Det pekar ju litet på Planverkets bekymmer; anvisningsarbetet för ombyggnader och för arbetslokaler som fortfarande är ute på remiss eller kommer in. Det visar att det är på de områdena den stora problematiken att ta ställning finns. Det är alltid där man kommer in på diskussionen om vilka krav kan byggnadsnämnden dispensera och då</p>

kommer hela ekonomibilden: sätta in en hiss kostar 50-100 000, när man i arbetslokalerna kanske har en sådan tillverkningsprocess att det inte blir någon anställd med handikapp.

Då ställs ju byggnadsnämnden inför den konkreta frågan. Hur ska vi nu se på detta krav?

Kursledning:

Håller alla med mig om att när det gäller nybyggnader så innebär det inga direkta problem. Vi var ju förut inne på om det skulle bli några väsentliga fördyringar för en bostad.

Vi kommer att prata mer om ombyggnader sedan men jag tänkte vi först skulle prata lite mer om nybyggnader och om det där kan finnas några problem. Det finns t ex vissa motsättningar mellan brandkrav och handikapptillgänglighet.

Brandmyndighet:

Ja, det gör det. Man släpper in folk men de ska ju också ut. Hiss är ju bra men det är ju inte någon utrymningsväg. Om man har en samlingssal på 2:a våningen och det händer något, hur ska folk då komma ut? Det måste finnas en balkong så att man själv (brandkåren) kan köra utanför huset. Det finns faktiskt bestämmelser om hur man kan hjälpa en handikappad i t ex en kyrksal. Han ska ju ha en vårdare med sig hela tiden, men vad händer om det händer något. Glömmer vårdaren den handikappade och lämnar denne ensam. Det vet man inte.

Utrymningsvägar

Kursledning:

Det händer ju vid bränder att folk blir

medvetlös och måste bäras ut.

Brandmyndighet:

Risker vid
brand

På sista åren har olika typer av handikappade flyttat in i bostadslägenheter här och var i samhället. En del är samlade på ett par lägenheter med en vårdare nattetid. Det innebär att de kan inte sköta sig själva, de klarar sig i stort sett inte själva dagtid. Vad händer då på natten? Sannolikt kan de inte klara sig själva då heller, i synnerhet inte om det händer något onaturligt.

Kursledning:

Det går naturligtvis inte att klara en sådan situation, och i det läget får vi kanske göra en avvägning eller en bedömning. Antingen skapar vi ett tillgängligt samhälle även för rörelsehindrade och tar risken av att de kan skadas vid en katastrof eller också får man ha dem på någon säker vårdinstitution.

Jag kan nämna om ett fall som jag har stött på där man hade en biolokal i källaren.

Ägaren ville slippa hiss och kommunen gick med på det med den motiveringen att man i alla fall inte kunde klara utrymningen för rullstolsbundna utan ett väldigt omfattande system med ramper. Vad säger du som brandchef om det.

Brandmyndighet:

Risker vid
brand

Ja, det är ju väldigt svårt men i en offentlig lokal som en biograf får man ju förutsätta att det finns en vaktmästare som kan hjälpa till om det händer något. Man får ju

inte hindra att rörelsehindrade kan komma in.

Kursledning:

Du anser alltså att kraven på utrymning inte får hindra någon att komma in?

Brandmyndighet:

Ja, just det.

Kursledning:

Det är alltså ingen som är kritisk till synsättet att man bör utforma nybyggnationer på ett sådant sätt att den från början blir tillgänglig för alla.

(Rune redogör för Lyckseles svar i 1966 års handikapputredning och frågar om någon kan påminna sig den och vad som hände de ambitioner man där uttalade).

Någon:

Ja, den där känner jag inte till men, för 7-8 år sedan gjordes i yrkesskolans regi en undersökning vad gäller handikapptillgängligheter. Det var ritbiträdeskursen som då undersökte de byggnader som fanns och som ledde till att en del byggnader handikappanpassades.

Kursledning:

Ni har ju bildat ett handikappråd nu och det måste ju innebära att diskussionen kring en helhetssyn av de handikappades behov måste vara i full gång.

Sociala centralnämnden:

Vi har diskuterat och fört resonemang med handikapporganisationerna via handikapprådet.

Kostnad
ombyggnad

Men det är väl närmast om saker man kan göra för tillfället. Att ge sig på alla de här byggnaderna som ni har visat upp här, det är ju praktiskt taget omöjligt. Det är väl bara att konstatera att de finns. När de byggdes såg man ju inte problemet på samma sätt.

Däremot följer vi väldigt noga vad som händer nu, t ex parkering av bilar vid bibliotek.

Anpassad gatu-
miljö

Vi har också dryftat oss över gågatan, där vi har sagt att det inte får vara gågata utan hiss till de angränsande gatorna. Det är alltså Storgatan som man ska göra om till bilfrigågata.

Sen diskuterar vi också ett nytt servicehus, då har väl inte diskussionen kommit så långt men det är ju självklart att handikappkraven beaktas.

Risker vid
brand

Men jag tänkte på vad brandchefen sa, att man kommer ju in, men inte tillräckligt snabbt ut. Det är ju praktiskt taget omöjligt att helgardera, för man måste bygga i minst två plan. Man kan inte breda ut sig av andra skäl. Därför kan det uppstå stora svårigheter att få en byggnad som är i det närmaste idiotsäker vid fara.

Kursledning:

Det slår mig att vad man kanske i fortsättningen skulle inrikta sig på vore att göra hissarna användbara för utrymning. Idag ska väl ledningar och annat skyddas i B 30 om jag inte missminner mig och det kanske man borde skärpa.

Brandmyndighet:

(Nickar.)

Kursledning:

När det gäller den befintliga miljön kan det krävas ganska små åtgärder för att få det att funka. Det behöver inte vara några dyra anordningar, hissar o d. Vad man egentligen skulle önska var att man gjorde någon form av inventering av befintlig miljö och försökte lista de olika punkter som man skulle kunna ställa upp på en önskelista över vad som egentligen skulle åtgärdas. Sen fick kommunpolitikerna prioritera vad de tyckte man har råd att åtgärda, för att förbättra situationen. Man kunde börja med alla smådetaljer.

Sociala centralnämnden:

De kommunala anläggningar har ju ett annat grepp om detta än de privata för järnvägsstationer och liknande anläggningar.

Kostnad
ombyggnad

Vi har t ex diskuterat att sätta in en hiss upp till drätselkontoret, upp till de där björnarna ni visade på bilden. Men då är problemet kvar hur man ska kunna komma upp till nästa våning där den toalett finns som ni också visade. Det är alltså i och för sig ganska komplicerat.

Gatukontoret:

Kantstenar

Ni visade en bild på hur en rullstolsbunden stod inför en trottoarkantsten. Allt är ju ogjort på den kanten och fortfarande byggs det ju så att det är svårt att komma fram för dem.

Men ska man förutsätta att sådana här rullstolar färdas annat än i den centrala delen i t ex Lycksele, ska de färdas överallt så får man ju snedhugga kantstenarna precis i varje gatkors åtminstone där man har något övergångsställe.

Kursledning:

Men är det inte den typen av frågeställningar som man bör ta upp för en diskussion på ett övergripande politiskt plan i kommunen. Man kan där t ex fråga sig i vilken utsträckning gångvägar utanför stadskärnan ska vara anpassade, vilka lutningar man kan acceptera, vilka avstånd osv. Men det är ju till stor del en kostnadsfråga.

Och det innebär ju att man måste ha politiska grundläggande beslut på det. Man kan kanske komma fram till att bygga ett huvudgångvägnät som helt ska vara möjligt att rulla på med rullstol, medan man på ett sekundärvägnät inte behöver ha samma krav. Det är kanske den typen av frågeställningar som ska utgöra underlag för en politisk debatt.

Gatukontoret:

Vi är ju nu ute och bygger på sådana områden som är verkligt kuperade och där kommer ju att tillskapas gångvägar, och har förresten redan gjorts, som gör det riskabelt att ta sig fram med rullstol, vägarna är belagda, men det blir för brant. Men för att återgå till de centrala delarna av stan. Dit kan man räkna med att de färdas med taxi eller någon bil eller nåt, särskilt på sommaren. Men längs Storgatan är det snedhugget eller pålagt någon asfaltkant så att det blir lite snett så att de kan ta sig över. Man stöter alltså inte mot någon 90-gradig kant. Men alla tvärförbindelser, de sticker ju tvärsöver lite här och var och det är ju mycket sådant som kan upplevas som stora hinder. Det visar ju den där bilden. Och

Anpassad
gatumiljö

det ser man ju också i praktiken här för det finns ju en del som är ute.

Kursledning:

Ja, kantstensproblematiken kan ju leda ganska långt här men den kanske är ett exempel på ett problem där man får ta en diskussion mellan alla berörda, där man får ge och ta och sedan komma överens. Men eftersom du ansvarar för gatan hur är det med skyltarna då? Kan man åtgärda dem utan att det kostar för mycket?

Skyltar

Gatukontoret:

Ja, de är låga. Inte så att det kostar mycket pengar men successivt skulle man kanske kunna åtgärda det. Det finns ju en del som sitter tillräckligt högt. Men många kan man gå rätt på.

Kursledning:

Något annat som är intressant är textstorleken på skyltarna med gatunamnen. I vissa kommuner har man t ex stor och tydlig text på stora skyltar medan man på andra håll har små bokstäver på skyltar som sitter högt upp på väggarna.

Skyltar

Gatukontoret:

Vi har ganska tydliga skyltar men vi har tre olika typer så det varierar lite.

Samråd med
handikapp-
organisation

Kursledning:

Vilka vänder du dig till när du har utformat parkvägar och liknande.

Gatukontoret:

Ja, det är ju inte till handikapporganisationerna. Men terrängen som finns ger ju

de här svårigheterna oavsett vem man vänder sig till. Men i stadsplan har man ju haft möjlighet att yttra sig.

Kursledning:

Hur är det då med lutningen tycker du? Har du någon uppfattning om vilka lutningar man kan acceptera. Hur långa de kan vara osv.

Gatukontoret:

Anpassad gatu-
miljö

Ja, om det är en kort bit kanske det kan gå med en starkare lutning. Jag tänker t ex på Norrmalm, det är ett område där vi har byggt en gångserpentin. Vi har krökt den för att det inte ska bli en slalombacke för ungarna med pulkorna. Men de är ju definitivt för branta för att färdas med rullstol i.

Kursledning:

Normerad ute-
miljö

Men var kan man få reda på hur det verkligen förhåller sig? Hur kan man få tag i konkreta anvisningar om hur man bör utföra dessa gångvägar. Det finns ju inga direkta normer på det här området men det finns en hel del erfarenheter samlad på olika håll, i rörelser, i forskningen osv.

Gatukontoret:

Sådana anvisningar finns. Trafiksäkerhetsverket har en del samlade erfarenheter som de ger ut.

Kursledning:

Samråd med
handikapporga-
nisation

Men hur skaffar du dig information från de olika källor som definitivt finns att ösa ur.

Gatukontoret:

Ja, bland annat genom samråd. Man har ju inte kommit fram till någon bra slutlig lösning, men problemet diskuteras ju.

Kursledning:

Problemet med gångvägar gäller ju även gamla människor, problemet med backar, långa avstånd mellan parksoffor osv.

Gatukontoret:

Ja, på senare år har det också framställts starka krav om att man på vissa ställen, där det blir för långt att gå ifrån stan, ska placera ut parksoffor som de kan sätta sig på.

Anpassad
gatumiljö

Kursledning:

Det börjar alltså numera komma in i din projektering de här frågorna på ett helt annat sätt än tidigare.

Gatukontoret:

Nja, till begränsad del men.

Kursledning:

Har det inte varit några ekonomiska stridsfrågor när det gäller gångvägnätet i Lycksele. Längre gångvägar på grund av handikapphänsyn vid backig terräng kan bli dyrare och kring dessa kostnader kan det blåsa upp strider.

Gatukontoret:

Nej, jag vill inte påstå att det har varit några ekonomiska frågor som har varit avgörande. Vi har ännu så lite gångvägar här uppe. Stadsplanerarna har väl ibland funnit det lämpligt att släppa till på vissa

Anpassad gatu-
miljö

platser då för att det har varit en sådan mängd av bostäder att det har behövts en gångförbindelse så att skolbarnen får en kortare väg till skolan och sådant. Men problemet är uppmärksammat så det kommer att förbättras. Det kommer väl fler och fler synpunkter och det kommer väl att leda till något positivt.

Brandmyndighet:

Utemiljön är ju rätt svår här uppe, det kan ju vara 9 månaders snö med halkproblem. Men det lär ju ha kommit en skida för rullstolar, och man undrar nu om det finns några normer för att få köra med en sådan.

Anpassade
skidor

Kursledning:

Vad då? Du menar rullskidor?

Brandmyndighet:

Nej, inte riktigt, men det lär ska finnas en skida som man kan koppla till rullstolarna. Jag tycker att det låter ganska farligt. Det måste vara ganska svårt att klara innerstaden med en sådan. Vi röjer ju inte alls trottoarerna annat än just i centrala delarna i stan.

Kursledning:

Det här med snöröjningen måste ju vara ett alldeles speciellt problem i Lycksele eller i Norrland i övrigt. Det måste ju vara en väldigt betydelsefull fråga ur de här aspekterna.

Frågan om hur man satsar på snöröjningen i bostadsområden så att t ex gamla människor ska våga sig ut på vinternerna. Men man håller väl inte igen på pengarna när det gäller snöröjningen och sandningen i en sådan här

kommun där man av tradition har varit van att sanda och ploga varje vinter?

Snöröjning

Gatukontoret:

Nej, det var i en förgången tid det. Nu gör man det. Nu försöker man begränsa det så långt som möjligt.

Kursledning:

Det är ju olyckligt eftersom det kan drabba många människor!

Gatukontoret:

Ja, de får gå ut på gatan. Vi röjer ju inte alls trottoarerna annat än i de centrala delarna.

Snöröjning

Stadsarkitektkontoret:

Det här med snöröjning är ju ett problem. Först har man krav på att kunna komma fram med någon typ av fordon, sen har man krav på någon form av gångväg som dras på ett trevligt sätt och som är 3-4 m bred och sedan ovanpå detta handikappkraven. Vi har emellertid ett bekymmer mindre på vintern och det är ju att trottoarkanterna då försvinner.

Information,
normer

Det är emellertid två kärnfrågor som är intressanta: Först informationsflödet, informationsunderlaget. Vad får vi för information, var skaffar vi oss kunskaper osv. För det andra är det t ex handikappkraven för nybyggda hus, hur handikappfrågor där kan lösas. Men är man inne i byggnadslovsstadiet så har man kommit långt i planeringsprocessen.

Men det är i de generella riktlinjerna, i planeringsnormerna, i den politiska förankringen eller i anvisningar och standarder

för utemiljön. Det är där man skulle vilja vidga debatten. Att vi kan klara de tekniska kraven, ex mått och utrymmen i lägenheter är ju ganska självklart, men frågan är ju hur man ska hitta formen för diskussion om påverkan och synpunkter i processen om stadsplanering. Det tycker jag vi ska prata lite mer om.

För att återknyta till frågan om vårt underlag och våra anvisningar som vi ska använda oss av i vår planering så har vi ett stort bekymmer. Vi har en alltför stor flora av information alltifrån glada färgkataloger som talar om att firma A har löst det här problemet till de normer och anvisningar som kommer från centrala verken. Vi har alltså en sådan flora av alla kategorier av information så att vi har svårt att sortera den här informationen. Vad är viktig information? Vad är riktig information och vad är försäljningsinformation? Detta är ett dilemma. Det är jag villig att erkänna.

Byggnadsnämnden/förmedlingsorgan:

När det gäller den ekonomiska diskussion så vill jag väl inte riktigt hålla med om att vi får det här alldeles gratis. Ok, breddning av en dörr kostar väl inte så mycket. Det kan man bortse ifrån. Men kostnadsökningarna har vi om vi ska öka på kommunikationsutrymmena.

Om vi t ex ska öka en korridor till 1.30 för att den skall vara rullstolsanpassad då måste man t ex minska sovrumsdjupet eller vardagsrumsdjupet. Det vill man inte, då måste man alltså öka det totala utrymmet. Då blir det ju dyrare, det kostar 1 500 -

Myndighetskrav/
lånefrågor

2 000/m² att bygga ett hus så vi kan inte bortse från kostnadsaspekten.

Eftersom jag också sysslar med lånegivningen här i kommunen hamnar man på det problemet att man kan kräva det i byggnadsnämnden, men när det då skall ges lån. Då går det inte. Det blir för höga kostnader att bygga detta hus.

Vi har projekt idag vad gäller att bygga 4-våningshus till skäliga kostnader. Det går inte, man får inte lån. Ska vi då dessutom sätta in hiss för 100 000 - 150 000 då blir det ytterligare mer omöjligt att bygga detta hus.

När dessa nya regler gäller måste andra instanser följa upp så att lånegivningen också ändras enligt de krav som ställs. Därför måste Planverket och Bostadsstyrelsen ha en bättre samordning.

Kursledning:

Du måste sitta i ett fantastiskt dilemma. Först kräver du saker och ting i byggnadsnämnden och sedan kan du nästa dag inte bevilja lån för detta för att det blir för dyrt.

Byggnadsnämnden/förmedlingsorgan:

Ja, det blir faktiskt så.

Kursledning:

Jag skulle vilja återknyta till det som stadsarkitekten pratade om. Problemet med de generella riktlinjerna och informationsflödet i de här frågorna.

Kommunstyrelsen:

Det är svårt att veta vilken ände man ska börja i. Jag har suttit och funderat ett

tag på vissa saker t ex, vilka handikappade har vi inom kommunen, var bor dom, vilka behov skulle dom prioritera om dom satt med här? Har vi egentligen dessa frågeställningar belysta?

Kursledning:

I en omfattande handikapputredning 1966 ställde man bl a just de frågorna till landets samtliga kommuner. Och i Lyckseles svar säger man att man skulle just påbörja en utredning om de handikappades behov.

Socialkontoret:

Ja, vi fick den uppgiften att försöka utreda hur många handikappade vi hade för planering av handikapplägenheter.

Handikapp-
statistik

Och om inte jag minns fel hade vi då ett behov av tre handikapplägenheter och de byggdes ganska snabbt. Idag tror jag att vi har nio stycken fullständigt inredda handikapplägenheter och vi har f n l lägenhet som vi inte har någon sökande på.

Så enligt min uppfattning ligger vi i det här avseendet bra till. Och där har vi ett ingående samarbete med DHR.

Någon:

Jag kom till Lycksele 1973 och jag har aldrig mött något motstånd mot de åtgärder som är föreslagna vad gäller ritningsgranskning o d. Där har man ju stött kraven bl a t ex i offentliga lokaler. Jag tycker man verkar vara positiva för det här på centrala byggnadskommittén och byggnadsnämnden. Rent allmänt ligger man väl i innermiljön, i vissa speciella fall, ganska väl till ändå med de här frågorna.

Kursledning:

Det är väl skönt om motivation då finns. Det som sedan skulle behövas vore alltså kunskap och mer information.

Handikappsynen

Någon:

Vi kan väl också ha klart för oss att synen på handikappade har ju förändrats. De riktigt specialanpassade bostäderna är icke längre att föredra, utan om man bygger med standard, då är det lättare att anpassa till de olika handikappkraven. Dom här focusköken t ex är väl inte så lyckade, det är kanske en speciell person som står i åtanke när man bygger, men faller den ifrån eller det blir en omflyttning då passar den här lägenheten inte alls. Därför vill man väl i dagens tänkande göra mera standardinredningar. Det är lättare att anpassa sedan.

Kursledning:

Om vi skulle återknyta till den befintliga miljön igen. Diskuterar man t ex på skol sidan något om handikappanpassning i samband med ombyggnader eller kommer det lite utanför?

Anpassade skolor

Skolstyrelsen:

När vi ska ha några ombyggnader lämnas det till centrala byggnadskommittén men vi försöker ju bevaka det här så gott vi kan, för det är ju inte bara vuxna som är handikappade. Vi har ju också elever som är handikappade. Sen är det ju också så att skollokaler är ju inte bara undervisningslokaler idag, utan dom nyttjas ju på ett annat sätt både av vuxna och av elever på tider som inte är skoltider.

Det här är väl ett exempel på att vi har

tänkt till när vi byggde gymnasiet för det tycker jag är mycket välanpassat, det finns inga trappor, men med breda dörrar osv. Så handikappade kan helt obehindrat röra sig i rullstolar och på annat sätt.

Så är det ju en sak som man måste ta hänsyn till, det tänkte jag på när brandchefen var inne, att man ska ju inte tänka sig när det blir en brand att det bara är ett par rullstolsbundna som ska ut, utan det är ju 1000 andra elever, som trängs. Vid det tillfället tror jag inte att nån lämnar företräde för rullstolsbundna och då är det nödvändigt att det finns utrymningsvägar åt flera håll, och utrymningsvägar av den storleksordningen att alla kan komma ut. Men man ska väl inte enbart binda upp sig till tanken att om det skulle hända något, att det skulle bli katastrof, utan det är ju nyttjandet dagligen som är det väsentliga. Där tror jag i alla fall vi ska försöka bevaka åtminstone de nya skolorna så att dom blir väl handikappanpassade. Oftast byggs nu skolor i enplan och då är det ju enklare att ta hänsyn till detta.

Om man sedan går tillbaka till den skola som vi gjorde tidigare så var det ofta 5-6 trappsteg upp innan man kommer in i första våningen. Och då är det inte så lätt att åtgärda. Och på sina håll har vi också de utvecklingsstörda integrerade och det gör inte saken lättare. Men de har vi tänkt att flytta till nytt bygge, när vi väl får ett sådant, där de kan få sina behov tillgodosedda.

Kursledning:

Finns det någon plan att man successivt

arbetar om eller bygger om de gamla skolorna så att de blir anpassade, eller satsar man framför allt på nybyggnader?

Anpassade
skolor

Skolstyrelsen:

Vi ska väl försöka bevaka det här så gott vi kan. Vi har en plan nu där vi successivt ska gå igenom alla skolor på grund av åläggande från yrkesinspektionen. I de fall där vi kan göra de åtgärder som kan göras, ska vi naturligtvis göra dem. Men att helt anpassa dom skolorna till rörelsehindrade är ju i vissa fall helt omöjligt. Det är ju tyvärr hela tiden ett resurstänkande.

Kursledning:

Det är väl framför allt fastighetschefen som ska begära pengar från politikerna i den mån han vill bygga om den befintliga miljön. I vissa kommuner tar man fram ett visst anslag, man har årligen en summa pengar för att successivt förbättra den befintliga miljön för att göra den tillgänglig för alla. Någon sådan generell pott finns väl inte här uppe?

Mummel:

Nej, det finns inte..

Kursledning:

Det är tomt i kommunkassan?

Kommunstyrelsen:

Jag vill nog återknyta till den fråga jag tog upp tidigare. Vad vill de handikappade själva prioritera? Vi måste begära även av den gruppen att de prioriterar samhällets insatser i ett läge där man har begränsade ekonomiska tillgångar.

Ekonomisk prio-
ritering med
handikapporga-
nisationer

Det vore den bästa vägen att man t ex vid handikapprådet tog upp en diskussion utifrån en viss kartläggning. Vad är det nu vi skall göra för t ex 100 000:-. Det kanske då är så att man satsar på det som man för närvarande vill satsa på nämligen att få kontorslokaler och gemensamhetslokaler, där de kan ha egna aktiviteter, helt enkelt för att de ska skapa förutsättningar för gemenskap. Om man skulle fråga vad de skulle vilja satsa på sen, ex bättre tillgänglighet till offentliga lokaler, är det inte alls säkert att det skulle tas upp på listan så högt upp, det är kanske något annat som inte vi kan föreställa oss här.

Det här hänger ihop med informationsproblematiken, och jag tycker vi först och främst borde ta reda på hur de handikappade själva ser på sin situation. Det vore väl en uppgift för handikapprådet att få fram en dokumentation om detta, och utifrån den skulle man då kunna diskutera var man skulle lägga pengarna i fortsättningen.

Kursledning:

Jag tror inte vi har stött på att man har gripit an problemet på det sättet i ett handikappråd. Men det kanske är lättare i en sån här kommun. Här kan man gripa över kommunen på ett helt annat sätt än i t ex göteborg, för där kanske man inte låter rådet prioritera åt människorna som bor där, vad de skall kunna delta i för aktiviteter osv.

Kostnad
ombyggnad

Det är fullt möjligt att planera detta med handikapprådet men sedan måste dessa frågor få komma in som ett naturligt led i den övriga samhällsplaneringen.

Jag tror inte att vi kan avsätta en pott för de här åtgärderna, utan vi måste göra det här samtidigt med att vi gör andra åtgärder åt byggnaderna.

Annars blir det ju betydligt högre kostnader än vad det skulle behöva vara.

Sen har vi ju vissa kollisionsrisker med de byggnader som är K-märkta om man börjar göra väldigt stora förändringar. Det där måste man ju planera på ett alldeles särskilt sätt, så att handikappanpassningen smiter in på ett smidigt sätt i själva husets utseende.

Sen tror jag nog att de handikappade sätter väldigt högt på listan tillgängligheten till offentliga lokaler över huvud taget. Dom ser det som en spärr för möjligheten att umgås på ett normalt sätt.

Kursledning:

Men där finns då lite olika uppfattningar. Du trodde t ex inte att just det skulle komma så högt på listan.

Kommunstyrelsen:

Nja, jag vet naturligtvis inte och jag vet inte om någon annan här heller kan veta det.

Kursledning:

Här kanske det är bäst att inpassa att det här inte är fråga om en utomstående grupp utav konstiga människor, utan det handlar

om vem som helst, det skulle t ex kunna vara vem som helst av oss.

Planeringen av sådana här saker kostar många gånger ganska lite om man planerar in det direkt jämfört med om man får ändra det sedan, när utvecklingen gått framåt. Då kan det komma fantastiska summor att exempelvis ändra en lutning på en väg. Det bör komma in i en diskussion på ett tidigt stadium.

Vissa saker kanske har en låg prioritet, även från handikappades synpunkt, idag, men det kan vara en handikappåtgärd som vi känner till och den kostar idag inte speciellt mycket att planera in redan från början. Men gör vi det i framtiden kostar det väldiga pengar och detta måste ju in i en sådan diskussion, eller hur?

När det gäller att få in handikappanpassningen i ett tidigt skede av planeringen, ligger väl ansvaret tungt på stadsarkitektsidan. Frågan är hur man ska få in det i ett tillräckligt tidigt stadium. Ju tidigare skede man kan få in de här frågorna desto bättre är det. Det är ett konstaterande vi ständigt får göra.

Stadsark.kontoret:

Planerings-
inflytande

Visst är väl detta viktigt och börjar man sedan addera alla andra faktorer som planekonomi och så vidare så ska alla faktorer in så tidigt som möjligt. Här är vi i ett dilemma. Vi har de förändrade krav på politisk förankring och planering, medborgarinsyn, medborgarinflytande, rätt att påverka sin egen bostadsmiljö osv.

Det här gör ju att hela processen har blivit mycket långsammare och mycket mer komplex. För 10 år sedan kunde man i stort sett sitta och rita en stadsplaneändring på en eftermiddag och sedan posta den till länsstyrelsen. Sen var det i stort sett färdigt.

Det gäller att hitta vettiga former för det här och jag tror det är viktigt att man hittar former som är lätthanterliga. Vi kan inte hålla stora möten med krav på att alla intressenter skall vara med. Vi är väl i den övergripande planeringen inne i någon modell med en ren projektorganisation med ledningsgrupp och arbetsgrupp och en bredare referensgrupp, som man inte läser generellt, utan storlek och sammansättningar får anpassas efter frågorna.

Sedan är det ju hela utställandeförfarandet, remissförfarandet. Antingen får man välja att gå två remissvarv innan utställandet med stadsplaneförslaget, eller också får man tillämpa en mer informell remiss parallellt med den formella förhandsgranskningen. Och att man på det sättet kan fånga in debatten i tid så att säga.

Där har vi ju inte hittat någon slutgiltig form utan där trevar vi lite. Men vi är alltså på väg att hitta en lite bättre planeringsordning jämfört med tidigare.

Kursledning:

I en sådan planeringsordning skulle man alltså få in den avvägning eller den prioritering som vi pratade om tidigare.

Men det skulle väl innebära också att det

läggs på dig att du kan informera och presentera problemställningarna på ett sådant sätt att t ex folk i handikapporganisationen kan göra en sådan här bedömning. Det är ju inte lätta saker man har att brottas med.

Stadsark.kontoret:

Planerings-
inflytande

Då hamnar vi i problemet med åskådlig planredovisning och där kan vi hamna i en ännu mer besvärlig diskussion.

Det är väl bara att konstatera att förstå en stadsplan med alla streck och krusiduller och beteckningar och den kortfattade beskrivning som finns. Det är jobbigt till och med för oss som jobbar med det men samtidigt går vi ut och begär att olika grupper i samhället ska komma med konstruktiv kritik i form av konkreta alternativa förslag.

Sociala Centralnämnden:

Jag tror att man börjar få en form som man använder sig av i remisserna här. Bara för några år sedan så fick ju inte ens sociala centralnämnden möjlighet att yttra sig över stadsplaner och det var väl bara därför att man inte kom sig för, eller att det inte låg i tiden då som nu. Under de sista åren jag satt i CBK var det självklart att de handikappade skulle ha möjlighet att yttra sig.

Samråd med
handikapp-
organisation

Men sedan ska man ju inte tro att det kommer att skapa några underverk. Och jag tror inte att man kan få ut så mycket av att fråga de handikappade om man ska bygga på Norrmalms eller Hedlunda eller så där.

De bör väl i stort sätt ägna sig åt att titta på de förslag till stadsdelar som presen-

teras. Och när de är presenterade så kan man börja diskutera utformningen.

Hittills så har, kanske inte sista året, men i varje fall så har ju rådet fått möjlighet att titta på stadsdelen Norrmalm eller fått yttra sig över ishall och Badvik osv. Och det kanske är vad man kan begära.

Sedan tycker jag nog att rådet tacksamt bör notera kommunalrådets erbjudande om 100 000:- kronor att användas till det man önskar.

Men jag tror att det är svårt att ta önskingar utanför den planering som är på gång. Det här med offentliga byggnader som inte är styrda av kommuner. Man kan ju inte gå in och diskutera förrän det tillfälle när man ska vidtaga andra åtgärder. Och då kommer säkert rådet in i bilden.

Kommunstyrelsen:

Det var ju kanske en missuppfattning att vi skulle avdela några pengar till det här.

Det var nog snarare ett exempel på hur man ska ta en diskussion med handikapporganisationerna.

Men jag skulle vilja säga en sak på planering.

Social
planering

Det vi diskuterar nu är ju en sorts fysisk planering, alltså hur skall man bygga bostäder så att man tillfredsställer en del av vissa handikappades behov, men det vi mer och mer konstaterar är väl att fysisk planering och ekonomisk planering har varit väldigt dominerande hittills.

Var de stora behoven ligger vad gäller samhället är dock kanske framförallt en planering utifrån andra utgångspunkter.

Planering t ex utifrån folks elementära behov av trygghet, gemenskap, kontakt, och möjlighet att påverka. Det är väl någonting som vi ganska mycket har förbisett i det effektiva svenska samhället.

Det förs f n en intressant diskussion om hur den så kallade sociala planeringen ska byggas upp. Vi ska naturligtvis skicka över planeringsförslagen till sociala centralnämnden. Där finns det socialassistenter som kan ta itu med folks sociala problem. sedan får man synpunkter därifrån och så antar man att man får en bättre social planering.

Men så enkelt är det inte. Man måste tänka över vad det är för åtgärder som behövs för att förbättra folks sociala situation t ex vad fritidssektorn kan bygga ut, vad den kulturella sektorn kan bjuda ut osv.

Hur man konkret ska kunna förbättra den här planeringen vet jag inte. Det vet man nog inte ens på kommunförbundet. Men det finns viktiga tankar här som man inte får tappa bort när man diskuterar de handikappades problem. Det vi diskuterar här är endast en bit i deras sociala miljö, kanske en begränsad bit

Kursledning:

Men en grund för detta är väl det vi "smakar" på nu! Med en information på den fysiska planeringens område men där vi vänder oss även till den sociala sidan eller t o m hela kommunen. Att man i samhällsplaneringen tar ett grepp om hela kommunens problem på alla områden för att applicera ett problem. Det ställer vissa krav på oss att t ex den

sociala sidan måste intressera sig för byggnaden, fysisk planering, byggnadens tillgänglighet, mått m m. Och det ställer krav på byggare att förstå den sociala sidan, att förstå var behoven finns någonstans.

Detta är alltså ett litet steg på vägen. Men hur fortsätter man sedan inom kommunen själv? Ni är en liten kommun, ni kan prata och samarbeta med varandra på ett helt annat sätt än vad man har möjlighet till inom en större kommun.

Men annars går vi omkring och av praktiska skäl funderar på just de frågor som ligger normalt på våra bord.

Men det gäller att få den här organisationen att fungera framöver.

Nästa steg, hur ska ni ta i det här?

Hur ska du kunna förverkliga dina tankar om den sociala planeringen?

Kommunstyrelsen:

KHR

Om vi koncentrerar oss på de handikappades problem tror jag vi ska aktualisera den här behovinventeringen. Man ska kanske också fundera över på vilket sätt man kan göra en sådan. Det är nog inte så självklart.

Och vidare att man får igång kommunala handikapprådet och att man där får synpunkter på hur de handikappade själva ser på dessa frågor. Kommunen är ju så liten så att vi borde kunna ha en kommunikation med det kommunala handikapprådet.

Sedan tror jag att i den planeringsmodell som stadsarkitekten var inne på att man i den planeringsorganisationen ska knyta in de synpunkter man kan få från det kommunala handikapprådet, och att man i det löpande arbetet kan ta in synpunkter från de handikappade.

Kursledning:

Hur är egentligen det kommunala handikapprådet organiserat idag.

Kommunstyrelsen:

KHR

Ja, vi har där en representant från kommunstyrelsen, en från byggnadsnämnden, en från sociala och en från fritid. Sedan är det en från landstingssektorn och 4 st från handikapporganisationerna.

Det som nämndes om offentliga lokaler är ju intressant. Våra gymnastiksalar o liknande är ju offentliga lokaler. Det är ju inte bara kommunalkontoren det gäller.

Jag och många politiker med mig har ju träffat DHR ett flertal gånger och hela tiden handlar det först om att få en dräglig lägenhet men sedan kommer det här att man ska kunna vara med i övriga sociala kontakter.

Ett bra exempel är medborgarhuset som vi sitter i nu. Det har byggts om och reparerats. Och i år hade man t ex en 6-stadsmatch för handikappade. Och det var fantastiskt att se den aktivitet som rådde. Och det var möjligt eftersom man har fått en hiss här.

Tillgäng-
lighet
till all-
männa lo-
kaler

Men annars är det svårt med att uppfylla olika handikappades behov av idrottsliga uteaktiviteter. Idrottsplatserna är ju mycket besvärliga. Vi har mest pratat om de rörelsehindrade men för de psykiskt handikappade kan det vara ändå svårare.

Men jag tror också att tillgängligheter till offentliga lokaler är A och O för att man ska kunna vara med i de sociala kontakterna. Vi har fritidsgårdar som är bra när man kommer in, men vi har också skräckexempel.

Kursledning:

Tänker ni ha någon handikappkonsulent i Lycksele?

Någon:

Vi har inte diskuterat det.

Kursledning:

Skälet till att ha en handikappkonsulent är inte given.

Det finns otvivelaktigt fördelar med en sådan men det finns också saker som man kan diskutera. Men ni har alltså inte haft detta uppe till någon diskussion.

Ska vi ta en slutrunda med lite önskemål och ambitioner inför framtiden?

Kommunstyrelsen:

Mitt lätta missionerande handlar ju mest om de fritidssociala delarna. Att man ska få tillgänglighet till lokaler, både utom- och inomhuslokaler.

Tillgäng-
lighet
till all-
männa lo-
kaler

Sedan behövs det naturligtvis tekniska hjälpmedel och andra arrangemang. Men öppenhet till idrottslokaler är viktigt eftersom det här är en grupp som inte är svåra att aktivera, om man kan finna någon öppning. Det är ett önskemål vi har. Vi har ju börjat med medborgarhuset här. Den nya fritidsgården vi har byggt är ju bra eller hur Folke?

Folke:

Ja, jag vet inte riktigt själv vad jag tycker. Men det första jag tycker är att vi ska försöka få igång det kommunala handikapprådet. För det andra att någon inom socialbyrån specialiserar sig på handikappfrågor.

Om vi inte kan backa upp en konsulent så bör vi

fundera på om inte någon tjänsteman på den sociala kanten blir lite mera informerad om de här frågorna. Det är bra att Karl-Olof sitter här. Jag vet att du har haft intresse för de här frågorna förut. Och som socialchef kanske du kommer att samla de här frågorna.

Samråd med handikapp-organisa- tion

Sedan är det viktigt att man bygger upp kontakterna till kommunernas planering centralt. Någon sådan kontakt mellan DHR och kommunens planeringsorgan finns inte sedan tidigare. Sedan hoppas jag att detta ska bli en integrerad bit av kommunens planering. Många handikappade upplever psykiska problem i form av isolering och på den kanten finns mycket att göra. Men detta är kopplat till att det behövs en attitydförändring inte bara bland oss utan även bland allmänheten.

Skolkontoret:

Våra lokaler dubbelutnyttjas ju, och när det gäller hörsalar, auler, samlingssalar, gymnastiksalar så är det ju speciellt viktigt att de blir tillgängliga. Det är ju en kommunal angelägenhet att de ska stå till förfogande helt och fullt.

Anpassade skolor

Men vi har ju även handikappade elever och vi ska försöka göra vårt från skolans sida för att anpassa lokalerna efter de här behoven. Vi har ju nu något som jag inte upplevt tidigare. Nämligen att vi får allt fler hörsel-skadade vilket innebär att vi måste ha speciella anordningar i vissa salar som dämpar ljudnivån.

Men däremot vill jag säga här något som det talas så mycket om, att det här med muka mat- tor, det har jag inte så stor känsla för att det ska vara så farligt. Vi har ju en skola

för 1000 elever och det är mjuka mattor i hela skolan och enligt skolhälsovården så säger man att man inte har något problem med någon elev. Den enda elev som jag vet som har problem, det är när han åker hem där det inte finns mjuka mattor.

Kursledning:

Det där ska vi prata mer om nästa gång.

Är det någon som spontant vill runda av den här diskussionen?

Ja, då skulle jag vilja avsluta till det Erik sa att det är full enighet när det gäller målsättningen för de handikappade. Det är viktigt att man skapar möjligheter för de handikappade, att på ett normalt sätt kunna komma in i samhället. Att vi inte får de här spärrarna.

Vad som är ett handikapp kan man ju ifrågasätta och var gränsen går mellan handikappade. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi tar bort den gränsen, och gör att de med rörelsehinder eller med andra hinder har möjlighet att leva ett normalt liv.

Handikappseminarium - Gävle 1977-11-28.

Kursledare:

Bar det går och är det någon som har någon kommentar till Runes lite provocerande bildserie från Gävle.

Socialkontoret:

Det var ju socialförvaltningen som visades först och jag var väl lite generad till att börja med, men det gick över.

Hela anläggningen är vid det här laget c:a 17 år och vi har gång på gång gjort propåer om att få någon ändring, och vi kommer väl snart att få nya lokaler.

Bef förvalt-
ningslokaler

Det där är en gammal kåk från 1925 och det går inte att göra något åt den.

Och det tycker jag är något besvärligt nämligen vad man ska göra åt det som finns. Hur det ska lösas för det är ju ganska mycket kapital som i den bebyggelsen ligger bundet.

Att planera framåt när man väl har fått kunskap det går väl an, men hur ska man kunna förändra det som redan finns så att det fungerar något vettigt.

Åverkan på
installationer

Så en sak till. Den här hissen vi hade utanför entrén. Den kostade kollosalt mycket när vi installerade den, men hur ska man få folk att låta bli att göra åverkan på den? Och jag undrar hur länge de där skyltarna vi såg i Andersberg får stå i fred i den där höjden.

Det är sådana frågor som också kommer in. Det behöver inte vara bara planeringsmissar utan det kan också vara människors brist på förståelse över vad det gäller för någonting.

Kursledare:

Vi brukar alltid snabbt hamna i en diskussion om den befintliga miljön. Har ni haft några fall där ni haft konkreta problem med hur långt ni ska gå med anpassning? Har du några exempel?

Socialkontoret:

Den här hissen t ex. Vi hade en väldigt stor teknisk utredning av hur den skulle se ut, om vi kunde få den att gå högre upp o s v. Men det gick inte.

Kursledare:

Vi kan återkomma till ombyggnadsproblematiken senare.

Men när det gäller nybyggnadskraven. Kan man i alla avseenden acceptera dessa? Vad säger ni?

Ni har kanske inte hunnit att ta ställning till dessa? Men om vi t ex skulle titta lite på vad de nya bestämmelserna kan leda till när det gäller stadsplanerna. Kravet på hiss i trevåningshus t ex innebär ju att en ganska stor kostnad ska fördela sig på ett begränsat antal människor. Vad ska man säga om en sådan sak? Har man inte där en konflikt mellan en ambitiös målsättning och en ganskahög kostnad?

Fastighetskontoret:

Det är inte bara hissar och trevåningshus utan du har ju hela problematiken kring bostädernas anpassning. T ex när det gäller anslutning till omgivande mark o s v. Det kan ju innebära att du får förvandla ett helt område. Vad kostar det? Får du lånetäckning? Och alla krav som nu är ställda.

Lånegivning

Täcks de upp lånemässigt?

Kursledare:

Vad är din känsla?

Fastighetskontoret:

Nja, framför allt när det gäller handikapp så tycker man väl att stadsmakterna är för njugga när det gäller att ställa medel till förfogande.

Anpassnings-
bidrag

Det gäller inte nybyggnation utan det gäller även ombyggnation när det gäller att få anpassningsbidrag. Jag saknar här representanter från Länsbostadsnämnden så de fick tala om vad de anser.

Kursledare:

Vad är det för fel med bostadsanpassningsbidragen menar du?

Fastighetskontoret:

Anpassnings-
bidrag

J, alltså normerna är det väl inget fel på men sedan när det gäller medelanvisningar tycker jag att man är i njuggaste laget. Om en person söker på t ex 15000 kronor så sitter man där och granskar på öret och kanske kommer ner till 9500 kronor. Det kan göra att man inställer en planerad ombyggnad. Folk får klara sig ändå.

Kursledare:

Hur är samarbetet mellan er på fastighetskontoret och länsbostadsnämnden? Ni kanske borde jobba ganska hårt tillsammans. Det är ju ni som känner till beståndet och kan kostnadssätta ombyggnadsarbeten.

Fastighetskontoret:

Samarbete läns-
bostadsnämnd/
fast kontor

Vi har ju inte olika åsikter enbart i den här frågan, utan det gäller bostadsbyggandet över huvudtaget.

Men jag tror att det är en allmän uppfattning, åtminstone här i Gävle, att man kunde se ljusare så att säga på medelstilldelningen.

Kursledare:

Misstänker du att det finns en kommunal hake här eller hänger det på hur bostadsstyrelsen skriver lånereglerna?

Fastighetskontoret:

Lånegivning

I och för sig kan man ju överklaga länsbostadsnämndens beslut. Men det tar idag ungefär 1 år innan man får sådant klart. Folk kan ju inte vänta, utan i stället försöker man ju lösa det på något annat sätt. Glappet mellan bidraget och den verkliga kostnaden får man lösa med banken eller att man skjuter till eget kapital.

Egentligen skulle man också prata om förbättringslånssidan för det är också en konstihistoria.

Kursledare:

Hur då?

Fastighetskontoret:

Äldre människor har ju möjlighet att få förbättringslån. Och ofta gör man då en större ombyggnad, kanske beroende på att någon i familjen blivit handikappad.

Förbättrings-
lån

Och här blir det kopplingen mellan bostadsanpassningsbidrag och bostadsförbättringsbidrag. Men det täcker ju inte på något vis kostnaderna för det hela. Det är ett stort

problem.

Vi tänker dra ihop ett seminarium bland politiker och de som handlägger dessa frågor på lånesidan. För det är inte alls bra som det är.

Om det är en person som söker anpassningsbidrag och åtgärden kanske fordrar byggnadslov med en koppling till förbättringslån, så innan den personen ens har kommit igång är han uppe i granskningsavgifter, konsultkostnader m m, som tar mer än halva bidraget.

Byggnadsinspektionen:

Kontroll av
handikapp-
krav

Vi kommer ju att råka ut för det här rent praktiskt och då frågar man sig i vilken ända ska man komma åt det här. Ska man ta det i granskningsstadiet. Det kommer att innebära ytterligare ökade konsultkostnader som Lennart nämnde och som åt upp de bidrag som finns.

Eller ska vi lämna det tills bygget är färdigt då vi byggnadsinspektörer kommer in och efterhand gå på ändringar. Det blir också dyrt.

Tidig slut-
besiktning -
en lånefråga

Och när bygget är på väg att bli färdigt så är regeln idag att vi på ett ganska tidigt stadium skriver ut en slutbesiktning så att de kan utanordna lån.

Det betyder att vi lämnar t ex tomtplaneringen. Vi skriver att under förutsättning att tomtplanering och sådant sker på tillfredsställande sätt o s v.

Som jag ser det måste vi nu vänta på att man har klarat av även tomtplaneringen och handikappanpassningen i den. Vilket betyder att lånen blir ytterligare ett halvår eller 1 år försenade.

Kursledare:

Vad har ni för möjligheter ifall man inte vill följa de villkor ni skriver i protokollet om att t ex vissa handikappskrav måste uppfyllas?

Byggnadsinspektionen:

J, då kan man gå dit efteråt, men det skulle innebära ett besiktningstillfälle till och det har vi knappast personal till.

Kursledare:

På vilket sätt skulle konsultkostnaderna kunna öka g a dessa normer vilket du antydde?

Byggnadsinspektionen:

Utökad
granskning

Idag är det mycket man inte redovisar på det stadiet som vi granskar på byggnadsnämnden t ex banden på dörrar och sånt där. Om man ska göra de uppmärksamma på sådana detaljer i förhand så är ju ett sätt att kräva in en redovisning över vad de tänker göra för åtgärder för anpassning. Och det innebär ju ett merarbete att de ska visa det för oss.

Kursledare:

Det är en intressant aspekt att ni inte ser små detaljer på byggnadsnämnden.

Byggnadsinspektionen:

Alla sådana här påmärkning, hänvisningar, pilar och skyltar kommer ju aldrig med i handlingen. Det tar ju å andra sidan inte så lång tid att fixa dit heller. Men på något sätt vore det fel att tackla de här kraven i den änden.

Kursledare:

Du är rädd för att ni ständigt kommer att få påpeka de här sakerna i samband med slutbesiktningarna?

Ej heltäckande kontroll

Byggnadsinspektionen:

Ja, det är jag rädd för. Och vi har ju inte någon heltäckande besiktning utan den görs ju stickprovsvis. Jag är rädd för att mycket kommer att slinka förbi som vi helt enkelt inte kommer på.

Kursledare:

Vad ska man göra åt det här då?

Socialkontoret:

Kan man inte få med det i programskrivningarna. I programskrivningarna till ett ålderdomshem t ex kan man ju ange exakt vad man vill ha, till och med på varenda glasdörr.

Ansvarig arbetsledare

Byggnadsinspektionen:

Jo, ytterst är det naturligtvis den byggande som är ansvarig för de här handlingarna. Och i andra hand finns ju också en ansvarig arbetsledare på bygget som ju också ska känna till de här grejorna. Men det kan nog hända att båda de instanserna missar och eftersom vi bara svarar för en stickprovskontroll så borde det finnas en speciell kontroll på det här.

Speciell handikappbesiktning

Ibland så händer det att man för vissa besiktningar måste ta in intyg från sakkunnig person. Och man skulle kanske kunna gå den vägen även här, att man begär in ett intyg av byggaren, att objektet är kontrollerat i alla delar ur handikappsynpunkt.

Kursledare:

Man kanske i det fallet skulle kunna diskutera en handikappkonsulent som åkte omkring och bland annat kontrollerade byggnader ur de här aspekterna till stöd för byggnadsinspektören.

Handikapp-
konsulent

Byggnadsinspektionen:

Det vore en bra form tycker jag. Vi anlitar ju även andra sakkunniga vid slutbesiktningar som t ex brandkåren, hälsovårdsnämnden o s v. Kunde vi kalla en sådan konsulent till en slutbesiktning så skulle det underlätta för oss.

Kursledare:

Det ställer ju vissa speciella krav på en handikappkonsulent. Normalt hör en sådan hemma i socialkontoren. Gävle har ju en konsulent i handikappfrågor men inte direkt med den inriktningen.

Handikapp-
konsulent

Socialkontoret:

J, från förvaltningens sida finns det ju ingen anledning att säga nej till en sådan funktion. Vi får ju hjälp från andra förvaltningar.

Så det är ju klart att vi ska ställa upp om vi kan hjälpa till att lösa andra förvaltningsproblem. Det är helt normalt. Inom de resursramar vi har, tills vi får större.

Kursledare:

Behöver ni då skapa något som inte finns idag?

Socialstyrelsen:

Det vågar jag inte säga om vi ska behöva,

Handikapp-
konsulent

kanske inte i utgångsläget i varje fall.
Kan man tänka sig att driva det här långt
vilket väl vore meningen så räcker det nog
inte bara att ha en sådan person på en för-
valtning för att täcka hela kommunens för-
valtningsområde, det tror jag inte. Då får
man nog räkna med större resurser.

Byggnadsinspektionen:

I så fall om handikappkonsulenten skulle låt
säga gå igenom alla byggnader vid slutbe-
siktningen, då fick vi nog låna honom åt-
minstone halvtid.

Kursledare:

Om han sedan skulle granska handlingarna
också så åker nog även den andra halvtiden.

Socialkontoret/handikappråd:

KHR:s gransk-
ningsgrupp

I vilket fall som helst så finns det ju
ett kommunalt handikappråd och där sitter
en granskningsgrupp som granskar ritning-
ar för nybyggnation, ombyggnader o likn.,
en remissinstans så att säga.
Men de får ju inte hand om andra ritningar
än för de offentliga byggnaderna. Och man
gör ju bara det här på sin fritid. Det är
sammansatt av handikapporganisationens med-
lemmar.

Kursledare:

Vad har ni för sammansättning i handikapp-
rådet?

KHR:s gransk-
ningsgrupp

Socialkontoret/handikappråd:

Det är en från DHR och tr från HCK och dess-
utom är det ledamöter från vissa nämnder i
kommunen. Men när det gäller den här gransk-

ningsgruppen i rådet så går det ju att utnyttja den mer.

KHR:s granskningsgrupp

Byggnadsinspektionen:
Kan man då anse att en sådan remissinstans täcker upp det här? Man kan ha den som ett komplement till övrig granskning men kan man lita på att de har den utbildningen och känner till alla de här normerna? Och att de verkligen checkar av hela listan? Behöver man så att säga inte ha något skyddsnät bakom i alla fall?

KHR:s granskningsgrupp

Socialkontoret/handikappråd:
Jo, det är sant att de har ju inte den utbildningen men de är ju utsedda att ta till vara på varje handikapparts intressen. De representerar de synskadade, de döva, allergiker och de rörelsehindrade.

Kursledare:
Men det startar hela tiden nya projekt och det blir ett stadigt nytt flöde av handlingar. Kan man verkligen begära att de som kanske träffas någon gång i månaden ska kunna konkret granska detta flöde av handlingar?

KHR:s granskningsgrupp

Socialkontoret/handikappråd:
De har granskat mycket handlingar. De får ju hjälp av experter att tyda handlingar. Man kan ju inte begära att de ska vara ingenjörer.

Byggnadsinspektionen:
Vilken kapacitet har ni att tillgå och hur

lång tid kan det ta?

Kan vi skicka iväg byggnadslov på bygg-
nadslov till er?

KHR:s gransk-
ningsgrupp

Socialkontoret/handikappråd:

Ja, det kan de. De är ytterst sällan an-
litade, den här granskningsgruppen.

Byggnadsinspektionen:

Hur ofta sammanträder ni?

Socialkontoret/handikappråd:

Ja, hittills så har de sammanträtt så fort
de fått in något ärende. Det gäller för oss
att få ut information om att de finns till.

Kursledare:

Hur har vi det på stadsplanesidan då. Redan
i det skedet så misstänker jag att man kan
komma åt många av de här problemställning-
arna. Och här finns det mycket att diskutera
t ex hur ni tacklar de här frågorna i det
stadiet och hur ni anlitar sakkunniga för
att diskutera de här problemen.

Stadsarkitektkontoret:

Vi jobbar mycket med referensgrupper. T ex
när vi byggde Andersberg så hade vi refe-
rensgrupper med olika intresseorganisationer,
fackorganisationen bl a HCK.

Samråd med
handikapporga-
nisationerna

Och när vi nu jobbar med nästa stadsdel,
Södra så är de ocks med. Så att de grävsta
tabbarna försöker man sälla bort från början.
Det tycker jag Andersberg har visat att det
gett ett ganska bra resultat.

Sedan när det gäller detaljfrågor som dörrar,
markeringar, papperskorgar och anslagstavlor

och sådant, det är klart att sådant går man ju inte in på.

Kursledare:

Hur fixar man då sådant egentligen? För att jag har upplevt det som ett stort problem att man ofta bara kommer halvvägs. Man kanske anlitar sakkunniga i projekteringsstadiet men sedan vid det konkreta utförandet så blir det små brister, det fattas någon bit. Och de felande bitarna kan vara avgörande för användbarheten. Hur tacklar man sådant?

Stadsark.kontoret:

Smådetaljerna

Ja, jag vet inte. När det gäller byggnadslov, Björn vad säger du? Ska man redovisa placering av anslagstavlor och sådant för att där kunna få en granskning. Och där kommer man in på konsultkostnaden.

Byggnadsinspektionen:

Smådetaljerna

De där små små detaljerna, den där sista biten det är den som är mest svåråtkomlig. För att där kommer man in i gränstrakterna om vad det ska vara och vad det inte ska vara. Då är det svårt att komma med konkreta anmärkningar som får ekonomiska konsekvenser för byggare. Om de är helt emot att kosta på ytterligare åtgärder så är det väldigt svårt att få igenom de här sista åtgärderna.

Kursledare:

Men i den mån det finns täckning i form av föreskrifter så bör det väl inte vara något problem?

Normernas
utformning

Byggnadsinspektionen:

Jo, men i kraven står det ju så här, att i erforderlig omfattning ska man göra så och så. Sedan kommer diskussionen om vad som är erforderligt eller inte.

Kursledare:

Men det är väl ni på byggnadsnämnden som har befogenhet att tolka det?

Byggnadsinspektionen:

Ja, det är en gränsdragningsfråga. Det är därför det var så svårt att få med just det här sista.

Normernas
utformning

Socialkontoret:

Får jag fråga. Den här byggnormen som du visade förut. Jag har inte sett den. Jag kan den inte alls. Men finns det inte möjlighet att i den där luntan få in vissa minimikrav. De där allmänna fraserna i skälig omfattning osv., det är väldigt svårt att jobba efter sådana begrepp.

Kursledare:

Tanken är ju att det ska vara minimikrav. Man får alltid göra bättre än vad byggnormen säger, men det är nog inte alltid man gör det.

Annars är skrivningen ganska varierande. Ibland har vi krav i form av föreskrifter som är helt klara men ibland är kraven väldigt generella och sedan har man råd och anvisningar som en vägvisning vid tillämpningar.

Normernas
utformning

Socialkontoret:

Men det här problemet gäller väl inte bara Gävle.

Även om byggnadsnämnden vore mycket effektiv för att fullfölja det här, så om det ska ha någon effekt i vidare betydelse så ska det vara precis lika dant i andra kommuner. I annat fall kan man ju inte undgå att se över kommungränser om man nu ska dra till ordentligt. Om man inte har samma normer där, om inte samhället där är planerat på samma sätt.

Kursledare:

Föreskrifterna är ganska ofta relativt generella men sedan har man råd och anvisningsnivån. Den här råd och anvisningsnivån ger i allmänhet exempel på godtagbara lösningar. Och de här exemplen är oftast väldigt detaljerade. Man kan välja andra lösningar naturligtvis men då bör de vara likvärdiga de exempel som finns i byggnormen. Annars så måste man motivera varför man gör avsteg från den kvalitetsnivå som finns specificerad i råd och anvisningstexten. Man brukar sedan säga att byggnadsnämnden har tolkningsföreträde och man kan därför ställa sina krav.

Vill den byggande sedan inte rätta sig efter det så har han möjlighet att överklaga.

Normernas ut-
formning

Stadsark.kontoret:

Jag tycker att byggnormen är ganska detaljerad åtminstone när det gäller nybyggnad av bostäder.

Det är först när man kommer in på ombyggnadsåtgärder som den pratar om skälig omfattning osv. Men i nybyggnadssammanhang

så har den ganska hårda krav som jag ser det.

En annan sak när det gäller den offentliga miljön. Byggnormen omfattar ju det som händer inom kvartersmark i ett bostadsområde. Och bostadens grannskap pratar om miljön i anslutning till detta område. Men sedan när vi kommer ut i gatan till parken, i den offentliga miljön, då finns inte alls de här kraven.

Kursledare:

Hur vill du ha det?

Stadsark.kontoret:

Så långt har jag inte tänkt. Men jag konstaterar att det finns något som heter RIGU som har vissa små föreskrifter men de leder ju inte speciellt långt. De är alltså ganska

Normer i utemiljö

kravlösa föreskrifter om rampbukningar och övergångsställen i gatumiljö osv. Men det är egentligen där som de svåra nöterna sitter.

Kursledare:

Det är ju synd att vi inte har fått med oss politikerna idag eftersom detta verkligen är en fråga för dem. Hur stor kommunal självständighet ska vi ha när det gäller planfrågorna?

Det måste, som jag förstår, kännas svårt för de tjänstemän att man på innemiljön har det så klart, men när det gäller utemiljö, hittar man nästan ingenting.

Men det är en sak som politikerna antas vilja slå vakt om, att varje man inom kommunen kan fördela sina resurser och planera

för sina behov. Det är ju därför man vill ha självbestämmande.

Gatukontoret:

Samråd med
handikapporga-
nisationerna

Vi har ju ett samarbete med handikapprådet. Vi har ju en representant från gatunämnden som sitter med där. Och vi har haft åtskilliga kontakter med handikapporganisationerna när det gäller de enkla sakerna i trafikmiljö.

Kantstenshöj-
der

Som det du nämnde om kantstenshöjden. Vi hade en expert anställd hos oss som gjorde den här vetenskapliga utredningen om 7 cm:s kantstenshöjd.

Och räknade alltså fram att den höjden var acceptabel.

Kursledare:

Vaddå 7 cm?

Gatukontoret:

Kantstenshöj-
der

Och det är väl det som har tillämpats hos oss. Det är väl en viss problematik däri genom att när man har byggt en gata så gör man om den efter ett år eller så. Man lägger på en ny beläggning. Man kan under 1 eller 2 år därför kanske få en högre höjd.

Men rent generellt i alla gatukorsningar vid nybyggda områden då man har markerade övergångsställen så tillämpar vi den maximala höjden.

Kursledare:

Vad säger handikapprådet om en sådan lösning?

Socialkontoret/handikappråd:

Ja, handikapprådet har sagt det att man för de rörelsehindrades skull skulle skaffa av-

Handikapporga-
nisationerna
och kantstens-
höjd

fasade kantstenar men då satte sig de blinda på tvären och menade på det att de sätter klackarna mot kantstenen för att ta ut riktningen när de ska gå över.
Och sedan skulle de samsas om en höjd, men det har inte de gjort än.

Kursledare:

Vi kan väl säga det att i Göteborg och Stockholm har man enat sig om 4 cm.

Gatan kanske kan bestämma mått med DHR och de synskadade och sedan kan man försöka komma överens.

Men 7 cm. Jag har själv försökt rulla upp med rullstol. Och 7 cm är omöjligt att ta sig uppför.

Gatukontoret:

Kantstenshöjder

Det var åtskilliga år sedan vi hade en träff med handikapprådet där vi kom överens. Och det blev också dokumenterat att det var ganska obetydliga vinster man gjorde i rullmotstånd om man sänkte till 4 eller 5-6 cm. Jag har själv provåkt i 5-6 gatukors. Så att vi gjorde ombyggnaden efter samråd på ett stort antal gatukorsningar i staden under ett flerårsschema.

Kursledare:

Men med Andersberg då, där utanför har man ju en helt annan lösning. Hur kunde det bli så där?

Kantstenshöjder

Gatukontoret:

Ja, där är det en cykelbana som just där korsar vägen och för cyklisternas skull har man tagit ner kantstenen.

Kursledare:

Det påverkar egentligen inte de synskadades situation om det är för cyklar eller rullstolar som kantstenen är nedsänkt. De kan ändå gå ut i gatan utan att märka det.

Gatukontoret:

Ja, man får väl alltid olika synpunkter när det gäller olika handikapp som nämndes, synskadade och handikappade.

Man har ju även att ta hänsyn till de som för närvarande inte är handikappade, alltså cyklisterna.

Kantstens-
höjder

Vi har tidigare haft krav på att ha sänkt kantsten där man haft korsande cykelbana. Men då kommer de synskadades synpunkter in att de liksom inte kan orientera sig. Det är en fråga om prioritering vilka grupper man ska tillgodose i första hand.

Kursledare:

Vi hoppas att vi under kursdagen ska kunna stanna till inför den här frågan och diskutera det med de handikappgrupper som då kommer att vara med. Men det finns annat i utemiljön. Det finns t ex gångvägar och lutningar...

Parkförvaltningen:

Om jag håller mig till de två nya stadsdelarna Sätra och Andersberg så har vi väl i mycket stor utsträckning byggt gång- och cykelvägar, och vi har där siktat in oss på lutningar med 1:12.

Ramper

Mig veterligt har vi inte gjort några brantare lutningar på vägen eller gångar.

I Sätra centrum har vi ganska mycket ramper.

Vi har där nivåer på båda sidor om bäcken. Centrum ligger ju högt och så har man ju ner i ravinen och över bäcken och upp igen. Där har byggts ramper på 1:12.

Kursledare:

Är det oavsett längden på sträckorna. När det gäller rampen eftersträvar man ju max 6m.

Ramper

Parkförvaltningen:

Ja, vi har inte kunnat hålla den längden utan vi är väl uppe i det dubbla. Men det är problem om man inte har utrymme som räcker till.

Kursledare:

Men ni har i alla fall alltså den målsättningen?

Parkförvaltningen:

Ja, det har vi.

Om jag sedan skulle komplettera den här bilden från Rådhusstorget som kanske såg lite rolig ut.

Avspärrat torg

Vi hade kontakt med handikappadeor anisationen. Den där kättingen som såg lite omtiverad ut, den hängde där tidigare som en spärr för att man inte skulle köra in på torget med bilar. För att beläggningen inte tålde de.

Men det ska rättas till.

Givetvis ska vi se till att det blir bekvämare att komma in med rullstolar.

Information om avspärningar

Gatukontoret:

När det gäller tillfälliga avstängningar så har informationsavdelningen helt nyligen

haft kontakt med oss. De ger ju ut en taltidning. De får information från oss om det är aktuellt med tillfälliga avstängningar.

Kursledare:

Går ni sedan på något sätt ut till era arbetsledare med upplysningen om hur de ska se till att skyddsanordningarna är bra runt de här groparna eller vad det kan vara?

Utformning
av avspärr-
ningar

Gatukontoret:

Det finns ju vissa regler som finns upptaget i en liten handbok hur det ska gå till. Det kanske brister hos vissa arbetsledare att man inte följer dem. Det får man kanske lämna lite bättre information om och skärpa kraven lite mer.

Sedan har vi ju också entreprenörer som får tillstånd att göra intrång på gatorna och där har vi generella krav att de ska göra ordentliga avstängningar i form av bräden med pålar. Det ska vara reflexer o likn.

Kursledare:

Har ni något anslag eller liknande för att succesivt kunna förbättra ute- och gatumiljö?

Förändra gatu-
miljön

Gatukontoret:

Det är klart att visst behövs det mera pengar för att rusta gatorna mera. Vi försöker att förbättra miljön för de handikappade. Men det blir ju väldigt sparsamt i de gator som finns och som vi inte gör något annat åt. Utan främst så blir det vid nybyggnationer eller vid andra ombyggnader av gatan. Några speciella pengar för att se över handikappfrågorna det har vi ju inte.

Kursledare:

Man kanske måste säga det att det är framförallt kring gatumiljö diskussionen hamnar eftersom man där har flest olösta frågor, där det finns lite med anvisningar osv.

Gatukontoret:

Förändra gatumiljön

När vi för 10 år sedan gjorde de här åtgärderna med att sänka kantstenen i de centrala delarna så var det väldigt positivt från politikernas sida.

Nu har ju ekonomin kärvat till sig så att om man ville göra stora ingrepp som tunnlar el liknande så skulle det vara svårt. Man får göra vissa enkla purktinsatser, sedan får det gå på vårt underhållsanslag. Så vi prioriterar de sakerna själva.

Kursledare:

Om vi så skulle prata lite om den andra befintliga miljön så finns det mycket att göra men det kostar pengar. Hur ska vi göra där? Finns det ambitioner att påverka den befintliga miljön? Ska man skapa en pott för ett sedan succesivt förbättrande? Ska man skapa en prioriteringslista när det gäller den befintliga miljön? Kan man kanske komma överens om att rullstolsbundna ska kunna komma till biblioteket och kommunalhuset och sedan får det vara bra med det? Skolorna t ex.

Förbättra skolorna

Skolkontoret:

När det gäller skolmiljön så är vår strävan att försöka göra den så tillgänglig som möjligt för så många grupper som möjligt. Inte minst därför att vi själva har elever som är handikappade i skolorna. Först var det rörelsehindrade barn i skolorna men nu strä-

var man efter, vilket vi tycker är mycket bra och riktigt, att få in även synskadade och hörselskadade elever i skolorna och det går bra om man får göra åtgärder som passar olika handikapp.

Vi strävar efter att försöka först vid nybyggnationer att åstadkomma goda lokaler. Men ävern när det gäller ombyggnader försöker vi klara det.

Och som ett lyckat exempel kan jag nämna skolan vid Forsbacka. Inget ont som inte har något gott med sig. Den skolan brann och vi har byggt upp den igen. Vi har fått rampen. Vi har fått hiss, så att en rullstolsbunden kan ta sig till praktiskt taget alla utrymmen i den skolan.

Vi har också haft kontakter med handikapporganisationerna för att höra efter vilka önskemål man från deras sida har. Man har tyvärr inte kommit igång med den där inventeringen, vad man skulle kunna göra, men man har i alla fall diskuterat vad man skulle kunna göra.

Men vi måste ha klart för oss att många skolor är gamla i 3 eller 4 våningar. Man måste försöka någonting med ramper, med hissar, med toaletter, med anordningar för hörselskadade osv., och det försöker vi att göra.

Kursledare:

Vilka jobbar ni då samman med?

Skolkontoret:

Då jobbade vi samman med fastighetskontoret som har ansvaret för det kontinuerliga underhållet. Men vi har också vänt oss till centrala byggnadskommittén när det gäller nybyggen.

Kursledare:

Men vilka handikapporganisationer har ni jobbat ihop med?

Skolkontoret:

Samråd med handi- Handikapporganisationerna har vi inte haft
kapporganisatio- direkt samarbete med annat än att vi via
nerna fastighetskontoret och husbyggnadskontoret
försökt få in yttrande från dem om hur man
ser på det vi håller på att jobba med.

Kursledare:

Handikapprådet då?

Socialkontoret/handikappråd:

Förbättra Ja, vi har haft mycket kontakt med skolan
skolorna och försökt få den att bygga om bl.a.
Det sämsta är ju för de handikappade ung-
domar som bor i en stadsdel där det inte
finns en skola som de kommer in i. De kan
inte gå i skola med sina kamrater utan de
måste åka till en annan stadsdel.
Och man skulle gärna vilja att de fick gå
i skola i den stadsdelen som de bor i till-
sammans med sina kompisar.

Skolkontoret:

"bussning" av elever Ja, det är alldeles riktigt. Det är ett
utav våra stora problem. Ska man kunna göra
en gammal skola tillgänglig för alla män-
niskor eller ska vi skjutsa den handikappa-
de eleven till en skola som ligger i samma
rektorsområde men ändå ett stycke ifrån
h mskolan. Man kommer bort ifrån kamraterna.
Frågan är väl om man inte skulle vara mer
restriktiv när det gäller att bygga om gam-
la skolor, i synnerhet eftersom det nästan

är lika dyrt som att bygga en ny skola. Och i stället satsa på nya moderna, lätt-tillgängliga. Men då ska vi också komma ihåg var får vi tag i nya tomter för skolorna, åtminstone i de centrala stadsdelarna.

Kursledare:

Det är nog som du säger att diskussionen handlar om ifall man ska lägga pengarna på att bygga en ny bra miljö istället för att bygga om den gamla.

Skolkontoret:

Ja, det är för mycket att säga att man är på väg däremot men det finns sådana som ifrågasätter ombyggnationen över huvudtaget i gamla skolor. Därför att om man kommer upp till 90% av nybyggnadskostnaden så är det väl diskutabelt att satsa på det, även om man bör ha klart för sig att man i en gammal skola har andra kvaliteter. Man får ofta bättre med utrymmen o s v.

Ombyggnad -
ekonomi

Kursledare:

Men det finns ju tomter där man har rivit hus.

Skolkontoret:

Hur klarar man då skolan under tiden?

Kursledare:

Då blir det i och för sig en förflyttning tillfälligt. Men vitsen med det här är ju att det handlar om unga människor. Det är där grunden för det solidaritetstänkande som nu manifesteras i samhällskravet, ett samhälle för alla, ska läggas som grund i skolbyggnaden.

Skolkontoret:

Ja, vi har ju inte ställts inför den situationen. Att få flytta ut medan vi bygger nytt. Ofta får man ju också göra så att man får ta det etappvis och hålla undervisningen vid liv även vid ombyggnation.

Kursledare:

Hur har ni det? Har ni också någon pott som ni ska använda för att bygga nytt eller att bygga om?

Skolkontoret:

Underhållsplan

Vi har inga särskilda pengar. Men i den underhållsplan som vi tillsammans med fastighetskontoret gör upp så försöker vi tillgoda de här önskemålen. Framför allt när det gäller ljus och akustik. Det är saker som väger tungt idag.

Kursledare:

Innan vi lämnar skolorna måste jag fråga om ni har heltäckningsmattor i era skolor?

Skolkontoret:

Heltäckningsmattor

Tyvärr i 2 skolor. Det finns två läger. Sådana som vill ha det för att det är så mysigt att ligga på golvet och rulla och ett annat läger som just hävdar allergiproblem. Och de är nog större än vad man egentligen vill erkänna, för allergi är inte något som kommer från en dag till en annan, utan tyvärr är det något som byggs upp under lång tid.

Kursledare:

Jag tror att medvetenheten kring allergi-

problemen ökar.

Parkförvaltningen:

Allergi -
växter

Beträffande allergiproblemen så skrämde ni ju folk med den här bilden av de gröna växterna i förvaltningshuset. Jag tycker att det är synd för att det har väl aldrig möblerats så mycket med gröna växter som det görs idag och det vore synd om man inte kunde följa upp det i den offentliga miljön både utomhus och inomhus.

Kursledare:

Det finns alltså växter som är mer eller mindre farliga ur den här aspekten. Eller kanske t o m ofarliga.

Om man bara beaktar just detta i planeringen så går det naturligtvis att använda sig av grönt även fortsättningsvis. Men så har man ju inte resonerat tidigare utan då har man helt gått efter andra saker.

Parkförvaltningen:

Allergi -
växter

Nej, det är ju långt ifrån alla växter som framkallar allergier.

De problemen är kanske ännu större utomhus, eftersom det ställer stora krav på oss i Parkförvaltningen att vi exempelvis måste hugga ner asparna och björkarna i närheten av en människa som kanske har problem. Och man är många gånger fundersam över att inte läkarvetenskapen kan ordna så att även de fick leva lite drägligare.

Kursledare:

Ja, den vetenskapliga utvecklingen med allt fler produkter och ämnen i vår miljö kanske snarare gör att allergiproblemen ökar.

Men när det gäller nya områden och vid nyplantering så planterar ni väl inte nya björkar där?

Parkförvaltningen:

Jo, det gör vi!

Allergi -
växter

Det är väl svårt att undvika björken i den svenska naturen, men det är nog möjligt att vi måste börja tänka om.

Vad vi kanske ännu mer bör uppmärksamma är giftiga buskar och sånt där.

Kursledare:

Hur är det annars i den här kommunen. Har alla möjlighet att komma till biblioteket, till teatrarna?

Socialkontoret/handikappråd:

Ska man gå på teatern här i Gävle så har man en mycket gammal teater som är mycket svår att bygga om. Men man har i alla fall gjort så att man kan få in fyra stycken handikappade per kväll. Men det går nästan inte att göra något åt det eftersom den är så pass gammal.

Tillgänglighet
i offentliga lo-
kaler

Men sedan när det gäller stadsbiblioteket så är det också handkappanpassat efterhand. Svårigheten är här för den rullstolsbundna att nå böckerna. Biblioteket i Andersberg är ju bra ordnat.

När det gäller offentliga byggnader så är det ju ont om sådana som fungerar. Nu ska ju stadshuset också byggas om och jag förmodar att det blir handkappanpassat. Men förvaltningshuset kan man ju komma in i. Om socialkontoret kommer att flytta ner dit där försäkringskassan är, kommer även det att bli tillgängligt.

Dit, där jag sitter nu, kan man komma med rullstol men man kan ju inte använda toaletten. Vi gjorde en utredning inför utredningen "kultur för alla", och då gick vi igenom några stycken byggnader. Man såg då att det ju fanns samma behov överallt t ex att det var dåliga pilar och anslagstavlor som visade vart man skulle. Att telefonerna satt fel och att dörrarna var fel. Sådana saker återkom överallt.

Kursledare:

När ni inventerar den gamla miljön så hittar ni alltså både stora och små brister. Hur tacklar man sådant på t ex fastighetskontoret. Man kan ju t ex börja med att fixa till de små bristerna.

Fastighetskontoret:

Tillgänglighet i offentliga lokaler

Som Eriksson sa så försöker vi på alla sätt att eliminera det som är till besvär för de handikappade. Det gäller ju kommunens samtliga fastigheter som vi förvaltar.

Kursledare:

Sådana här enkla saker som att sänka telefonerna och liknande.

Fastighetskontoret:

Åverkan på installationer

Nej, det har man ju inte varit inne på. Det skulle, vad jag förmodar och med den erfarenhet jag har, rivas ner ögonblickligen med åverkan. Jag tror väldigt lite på att sänka.

Kursledare:

Men det är väl väldigt små barn som idag inte når upp till telefonerna.

Fastighetskontoret:

Men de sitter idag på en sådan höjd att inte små barn kan nå dom. Flyttar man ner dem så blir det åverkan på en gång.

Åverkan på
installa-
tioner

Kursledare:

Är det ett generellt problem med åverkan om man sänker saker, skyltar t ex?

Fastighetskontoret:

Ja, det är samma sak med skyltar.

Kursledare:

Det här är ju en motsättning då?

Fastighetskontoret:

Man får väl inte se det som så att det händer överallt. Men i skolor t ex där har vi ju det problemet.

Kursledare:

Men i skolorna är det väl meningen att skolbarnen ska kunna använda och nå upp till saker och ting, så där kan det väl inte vara samma problemställning.

Det är väl ingen som begär att man ska kunna nå alla telefoner men man bör kunna nå de telefoner som man har behov av och man har ju möjlighet att sätta telefoner i skolor t ex där det alltid är folk.

Samråd med
handikapp-
organisationer

Fastighetskontoret:

Sen kan man tillägga också att vi har väldigt gott samarbete med handikapporganisationerna. Vi har många år haft samarbete med dem.

Kursledare:

Är det det kommunala handikapprådet ni då

har kontakt med?

Fastighetskontoret:

Nej, vi går direkt till handikapporganisationerna. De har ju bland annat varit med och sagt sitt om teatern som du nämnde. Och likaså i rådhuset som vi talade om. Där ordnar man nu så att rådhusrätten svarar för transporten till tingshuset därför att när man skulle projektera rådhuset så visade det sig att en ramp skulle nästan komma att gå runt hela rådhuset och sedan måste man sätta hissen utanför rådhuset.

Transport-
hjälp i
stället
folk till
tingshuset.

Sedan gjorde vi en undersökning en gång som visade hur många handikappade som hade besökt rådhuset. Det visade sig att det var 1 person på 17 år.

Inför det då så tog de på sig att transportera folk.

Kursledare:

Men du vet att nu när de rullstolsbundna börjar ta sig ut i miljön så vet man inte vad de kan hitta på.

Socialkontoret:

Behovsin-
ventering
kan framgå av när vi skulle börja med färdtjänst. Vi begärde hjälp av handikapporganisationerna med en inventering för att vi skulle få en uppskattning av hur många personer som var så handikappade att de skulle ha behov av färdtjänst.

Om jag inte minns galet så kom man fram till att det skulle vara 600 st. Vi var väl lite

fundersamma på om det kunde vara riktigt så vi ökade på till 800, idag är det ungefär 3000 st.

Kursledare:

Vad gör ni med folket här egentligen?

Fastighetskontoret:

När ni då gick till handikapporganisationerna så menade du väl de grupper vi har pratat om idag. Men i färdtjänsten är det ju 75% som gäller äldre människor.

Kursledare:

Men äldre människor har ofta något rörelsehinder så det är de vi bland annat har pratat om idag.

Det finns naturligtvis många frågor vi inte har hunnit diskutera men vi har ändå hunnit med en hel del.

Gävle tillhör faktiskt en av de kommuner som har ett gott anseende när det gäller handikappfrågor. Kan du försöka förklara vad det kan bero på.

Socialkontoret:

Egentligen tror jag det var en socialassistent som jobbade här som blev intresserad

Bakgrunden av det här och drev dessa frågor väldigt till Gävles hårt och bra och fick gehör för det hos ambitioner politikerna. Mycket tror jag att det var hans initial jobb.

Sedan tror jag att det har rullat ganska bra självt. Elfström är inte den som ligger på latsidan heller. Och de tekniska verken ställer ju upp när vi kommer med propåer, med önskemål så långt som resurserna räcker.

Men det är ju här som på många andra ställen.
Pengarna saknas.

Kursledare:

Tycker du att den här diskussionen idag har visat att det finns anledning att vidta åtgärder inför framtiden?

Socialkontoret:

Det kommer vi förmodligen alltid att få göra. Vi kommer alltid att lära oss något nytt eller hamna i nya situationer.

Gemensam
satsning

Men det är första gången vi har tacklat den här problematiken gemensamt överhuvudtaget.

Kursledare:

Tack för idag, vi ses den 15 december.

**Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 760772-3 från
Statens råd för byggnadsforskning till Bygginfo, Stockholm.**

R63: 1978

ISBN 91-540-2896-5

Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

Art.nr: 6600763

**Abonnemangsgrupp:
X. Samhällsplanering**

**Distribution:
Svensk Byggtjänst, Box 1403
111 84 Stockholm**

Cirkapris: 35 kr exkl moms